

Economisch-Statistische Berichten

ALGEMEEN WEEKBLAD VOOR HANDEL, NIJVERHEID, FINANCIËN EN VERKEER
ORGAAN VOOR DE MEDEDELINGEN VAN DE CENTRALE COMMISSIE VOOR DE RIJNVAART
UITGAVE VAN HET INSTITUUT VOOR ECONOMISCHE GESCHRIFTEN

12^E JAARGANG

WOENSDAG 15 JUNI 1927

No. 598

INHOUD.

DE STAATSGARANTIE VOOR HET MIDDENSTANDBANK- WEZEN door Prof. Mr. Dr. G. M. Verrijn Stuart	528
De Economische Conferentie III door Mev. Mr. E. C. van Dorp	530
De achteruitgang van den Nederlandschen uitvoer naar Oost-Indië I door W. de Cock Buning	533
BUITENLANDSCHE MEDEWERKING:	
De concessies van Sovjet-Rusland door P. Olberg	536
AANTEKENINGEN:	
Het rapport van den Commissaris bij de Deutsche Rijksbank	538
Amsterdam als wisselmarkt	540
De Economische toestand van Suriname in 1926	541
Indexcijfers van scheepsvrachten	543
STATISTIEKEN EN OVERZICHTEN	544—550
Geldkoersen. Bankstaten. Goederenhandel. Wisselkoersen. Effectenbeurzen. Verkeerswezen.	

INSTITUUT VOOR ECONOMISCHE GESCHRIFTEN.

Algemeen Secretaris: Mr. Q. J. Terpstra.

ECONOMISCH-STATISTISCHE BERICHTEN.

COMMISSIE VAN ADVIES:

Prof. Mr. D. van Blom; J. van Hasselt; Jhr. Mr. L. H. van
Lennep; Mr. K. P. van der Mandele; Prof. Dr. E. Moresco;
Mr. Dr. L. F. H. Regout; Dr. E. van Welderen Baron
Rengers; Prof. Mr. H. R. Ribbuis; Jan Schilthuis; Mr.
Q. J. Terpstra, Prof. Mr. F. de Vries.

Gedelegeerd lid: Prof. Mr. Dr. G. M. Verrijn Stuart.

Redacteur-Secretaris: S. Posthuma.

Secretariaat: Pieter de Hoochweg 122, Rotterdam.

Telefoon Nr. 3000. Postrekening 8408.

Abonnementsprijs voor het weekblad franco p. p. in
Nederland f 20,—. Buitenland en Koloniën f 23,— per
jaar. Losse nummers 50 cents. Leden en donateurs van het
Instituut ontvangen het weekblad gratis.

De verdere publicaties van het Instituut uitgaande ont-
vangen de abonné's, leden en donateurs kosteloos, voor zoo-
ver daaromtrent niet anders wordt beslist.

Aangeteekende stukken: Bijkantoor Ruigeplaatweg.

Advertenties f 0,50 per regel. Plaatsing bij abonnement
volgens tarief. Administratie van abonnementen en adver-
tenties: Nijgh & van Ditmar's Uitgevers-Maatschappij, Rot-
terdam, Amsterdam, 's-Gravenhage. Postchèque- en giro-
rekening No. 6729.

14 JUNI 1927.

Ook deze week onderging de geldmarkt nog weinig
verandering. Het aanbod van wissels bleef nog zeer
groot, vooral in het begin der week, zoodat Woensdag
meestal zelfs 3½ pCt. moest toegestaan worden. Later
begon het aanbod van wissels wat te verminderen, ter-
wijl tevens iets meer geld beschikbaar kwam; zoodat
aan het einde der week regelmatig voor 3⁹/₁₆ pCt. kon
worden afgedaan en enkele posten ook wel voor 3½
pCt. plaatsing konden vinden. De prolongatierente
noteerde 4—4½—4¼—3¾ pCt.

* * *

Op de balans van De Nederlandsche Bank geeft de
post binnenlandse wissels opnieuw een vermeerde-

ring te zien, ditmaal echter slechts ten bedrage van
f 3,8 miljoen. De beleeningen blijken met f 7,8 mil-
lioën te zijn teruggegaan.

De goudvoorraad der Bank vertoont een stijging
van een kleine f 6 miljoen. De voorraad zilveren
munt nam met ruim f 300.000 toe. Papier op het bui-
tenland bleef op dezelfde hoogte, terwijl de diverse
rekeningen op de actiefzijde der balans zich f 2,2 mil-
lioën hooger stelden.

De biljettencirculatie verminderde met f 12,9 mil-
lioën. Het tegoed van het Rijk blijkt met f 6,4 mil-
lioën te zijn toegenomen. De saldi van anderen stegen
met f 11 miljoen. Het beschikbaar metaalsaldo klom
met f 5,4 miljoen. Het dekkingspercentage bedraagt
ruim 52.

* * *

De wisselmarkt was zeer stil en in de koersen van
de goudwissels en van Fransche franken kwam
bijna geen verandering. New York noteerde 2,49% à
1¹/₁₆ en Londen 12,12% à ½. Alleen Madrid, Milaan
en Oslo waren ook verder zeer bewogen, hetgeen na
den sterken val van Dinsdag niet te verwonderen was.
Vooral Madrid bleef zeer onzeker. Vaste en flauwe
stemmingen wisselden af. Het uiteindelijke resultaat
was echter, dat de koers op hetzelfde niveau bleef.
Dit was ook het geval met Milaan, dat na den sterken
val van Dinsdag verder onveranderd bleef. Maar Oslo
bleef terugloopen en eindigde de week op 64,50.

LONDEN, 13 JUNI 1927.

Gedurende de eerste helft van verleden week was
er flinke vraag naar geld in verband met de terugbe-
talingen aan de Bank van Engeland zonder dat
schaarschte, zooals hier en daar verwacht was, zich
deed gevoelen. In de tweede helft van de week werd
geld gemakkelijk en liep de prijs voor „overnight mo-
ney” tot 3 à 3½ pCt. terug.

Disconto blijft bij voortduring zeer vast en trok
zelfs nog iets aan tot 4⁵/₁₆—¾, toen bekend werd, dat
al het ingevoerde Afrikaansche goud voor buitenland-
sche rekening was aangekocht. Verder werd een half
miljoen goud naar Holland uitgevoerd, hetgeen ver-
moedelijk slechts de omzetting van een rentedragend
geldsaldo hier van de Nederlandsche Bank beteekent
in verband met de groote eischen, die in den laatsten
tijd aan de buitenlandsche valutaportefeuille van de
Nederlandsche Bank worden gesteld. Het viel op, dat
dit bedrag in sovereigns in plaats van haargoud werd
onttrokken.

DE STAATSGARANTIE VOOR HET MIDDENSTANDBANKWEZEN.

De Commissie, welke onder Voorzitterschap van den Thesaurier-Generaal tot taak had te onderzoeken, of en zoo ja, op welke wijze op een de levensvatbaarheid waarborgenden grondslag eene centralisatie van het middenstandscredietwezen zou kunnen worden tot stand gebracht, heeft d.d. 19 April jl. haar rapport aan de Regeering uitgebracht en deze heeft zich verenigd met de daarin neergelegde plannen. De Regeering heeft zich mitsdien bereid verklaard hare goedkeuring te verleen aan de oprichting van een nieuwe centrale middenstandscredietbank, welke alle bestaande richtingen in zich zal vereenigen en waardoor een einde zal worden gemaakt aan het ongelukkige separatisme, waaronder het middenstandscrediet hier te lande te lijden had. De voor de A.C.B. aan de Nederlandsche Bank verstrekte garantie zal, als deze plannen doorgaan, worden vervangen door eene garantie ten behoeve van de nieuw op te richten centrale. Een desbetreffend ontwerp van wet ter wijziging van het VIIe hoofdstuk B der Staatsbegroting is d.d. 19 Mei bij de Kamer ingediend. In den loop der vorige week is het Voorloopig Verslag over het Wetsontwerp verschenen en de Regeering heeft dit met grooten spoed beantwoord.

Wij zullen ons thans niet in de détails der gewisselde stukken gaan verdiepen, doch enkele punten van principieelen aard in aansluiting bij onze vroegere beschouwingen¹⁾ nog eens naar voren brengen, al zijn wij ons ervan bewust, dat door den bijzonderen en o.i. al te grooten spoed, welke thans met de afdoening dezer gewichtige zaak wordt gemaakt, deze regelen mogelijkerwijze eerst zullen verschijnen, nadat het votum der Tweede Kamer reeds zal zijn gevallen.

Voorreerst willen wij enkele grepen doen uit het rapport van de Commissie van Doorninck, dat als bijlage tot de Memorie van Toelichting van het ontwerp van wet is afgedrukt. Het rapport behelst in de eerste plaats eenige algemeene beschouwingen, over de vraag, of hier te lande een afzonderlijk middenstandsbankwezen reden van bestaan heeft en aan welke eischen middenstandscredieten hebben te voldoen. Op deze algemeene beschouwingen volgen dan de voorstellen om tot eene centralisatie van het middenstandsbankwezen te geraken.

De eerste vraag wordt, zooals in het bovenstaande reeds ligt opgesloten, bevestigend door de Commissie beantwoord. Op het oogenblik is er naar hare meening voor afzonderlijke middenstandsbanken plaats naast de grootbanken, welke laatsten wel het geheele middenstandscrediet voor hunne rekening zouden kunnen nemen, doch dat niet in voldoende mate doen. Mits op bekwaame wijze geleid, kan het middenstandsbankwezen wel degelijk slagen, zooals plaatselijk genoegzaam is gebleken. De middenstandsbanken hebben er slechts voor te waken, dat zij op hun eigen terrein blijven, niet te groote credieten gaan verleen en niet de zaken der credietnemers gaan commanditeeren. Dit niet steeds te hebben bedacht is de groote fout van de vroegere leiders van ons middenstandsbankwezen geweest.

Het eigen terrein voor de middenstandsbanken ligt, volgens de Commissie op het gebied van de kleine bedrijfscredieten. Terecht merkt zij in haar rapport op, dat het verstrekken van consumptieve credieten niet op den weg der middenstandsbanken ligt. De grenzen zijn hier o.i. in de practijk wel eens wat vaag, doch men zal er goed aan doen de beide gebieden zooveel doenlijk gescheiden te houden.

Kleine bedrijfscredieten vormen dus de uitzettingen van een goed beheerd middenstandsbankwezen. In hoofdzaak gaat het hier om credieten van niet meer dan f 10.000, maar de Commissie meent, dat het niet

wenschelijk is hier een algemeenen regel te stellen, omdat elke begrenzing van de te verleen voorschotten willekeurig zou zijn. Wij zijn het in dit laatste opzicht met de Commissie eens, doch zouden gaarne een weinig willekeur over hebben voor het afdoende voorkomen van groothedseigingen, zooals die onder vroegere leiders in het middenstandsbankwezen aan den dag zijn gekomen.

De eischen, waaraan het middenstandscrediet heeft te voldoen, wijzen zich, zooals de Commissie terecht opmerkt, van zelf aan. In het algemeen mag middenstandscrediet slechts worden verleend voor de uitoefening, niet voor de inrichting van de onderneming des credietnemers. Men moet er derhalve voor zorgen, dat het voorschot het karakter van bedrijfscrediet behoudt en niet onttaardt in commanditeering.

Bij een goede contróleregeling is het niet lastig om aan dezen allereersten eisch van een behoorlijk bankbeleid de hand te houden. Wij zouden er ons dan ook zeer over verheugen, dat de commissie op dezen regel van bankpolitiek zoo zeer den nadruk heeft gelegd, ware het niet, dat zij een bedenkelijken slag om den arm heeft gehouden. Wij citeeren de desbetreffende passage even in zijn geheel:

„Zij (de Commissie) bepaalt zich tot de opmerking, dat in het algemeen het middenstandscrediet... slechts mag worden verleend voor de uitoefening, niet voor de inrichting van het bedrijf van den credietnemer.

„Dit laatste neemt niet weg, dat in bepaalde gevallen credietverleening van ietwat langeren duur, bijv. voor de verbetering van de inrichting van het bedrijf van den credietnemer, zal kunnen worden toegelaten, maar de vraag, of, en zoo ja tot welk bedrag en voor welken duur, zal geheel afhankelijk zijn, eenerzijds van de positie van den credietnemer, anderzijds van de innerlijke kracht van het credietgevende bedrijf”.

Deze zinsnede misstaat in een rapport, waarin angstvallig had moeten worden gewaakt tegen het vervallen in een der grootste fouten, welke het middenstandsbankwezen gemaakt heeft en in de toekomst, als de teugels ook maar even worden gevierd, gemakkelijk wederom zou kunnen maken.

Voorts maakt de Commissie in haar rapport de opmerking, dat het middenstandscrediet niet bijzonder riskant is te achten en naar verhouding minder risico's oplevert, dan het grootbankbedrijf. Deze stelling is in dit weekblad eenigen tijd geleden betwist door den heer S. W. Prins (zie het nr. van 4 Mei 1927), die zich daarbij beriep op het feit, dat de grootbanken door hun meer gevarieerd bedrijf tot eene betere verdeling der risico's kunnen komen, dan de middenstandsbanken, welke zich tot een beperkte groep uit het bedrijfsleven bepalen en dus zeer eenzijdig zijn georiënteerd.

Deze meening komt ons niet houdbaar voor. De Commissie van Doorninck beroept zich ter staving van haar afwijkend standpunt op de ervaring, doch zij had haar betoog kunnen versterken door erop te wijzen, dat het middenstandsbankwezen in zeer belangrijke mate te maken heeft met het winkelcrediet en met den kleinhandel. Nu liggen de groote gevaren van het bankwezen in den omslag van de conjunctuur en men kan in dit opzicht rustig zeggen: „Un banquier averti en vaut deux!” Wie het eerst bij de credietverleening te maken heeft met den omslag van den economischen toestand, is de man, die de klappen krijgt, doch wie crediet verleent aan bedrijven, waarin zich de verandering der conjunctuur betrekkelijk laat doet gevoelen, die kan zich spiegelen aan hetgeen hij in het bedrijf van anderen ziet voorvallen.

Nu hebben verschillende statistische onderzoekingen getoond, dat de prijzen in den kleinhandel minder gevoelig voor de conjunctuurbeweging zijn, dan die in den groothandel en eerst beginnen te dalen, nadat een omslag in de conjunctuur zich reeds in daling der groothandelsprijzen heeft kenbaar gemaakt. De leiders

¹⁾ [Zie E.S.B. van 16 December 1926.]

van het middenstandsbankwezen hebben door deze factoren een onmiskenbaren voorsprong op hun collega's in het grootbankbedrijf.

Wat nu de reorganisatievoorstellen van de Commissie betreft, komt de Commissie allereerst met het reeds vermelde voorstel om een nieuwe centrale middenstandscrdietinstelling op te richten door combinatie van de A.C.B. met de Centrale Boaz-Bank en de Middenstandsbank voor Limburg, welke instellingen resp. vertegenwoordigen het neutrale, het Christelijke en het restant van het R.-K. Middenstandsbankwezen (dit laatste behoudens de Hanzebank in het Bisdom Haarlem, waarover zoo aanstonds nader.)

De nieuwe centrale zal den naam dragen van „De Nederlandsche Middenstandsbank”. Zij zal werken met een klein preferent kapitaal tot een nominaal bedrag van f 60.000, welk kapitaal zal moeten dienen voor het behoud van het zeggenschap over de nieuwe bank. In dit preferente kapitaal zullen de drie richtingen elk voor een derde gedeelte deelnemen.

Ook met het gewone kapitaal zal zulks het geval zijn. De A.C.B. en Middenstandsbank voor Limburg ontvangen voor hun inbreng ieder f 400.000 gewone aandelen, zijnde de waarde, waarop deze inbreng is getaxeerd door eene speciale commissie onder voorzitterschap van Mr. R. Bouwman, Inspecteur van den Accountantsdienst van 's Rijks Directe Belastingen. Bij de Boaz-Bank blijkt niets over te zijn en deze zal dus slechts aandelen kunnen krijgen tegen storting van 4 ton in contanten.

Daarmede is dan f 1.2 miljoen kapitaal geplaatst. De rest moet komen van particulieren, uiteraard in hoofdzaak middenstanders, terwijl de aandeelhouders in de thans bestaande banken tot deelneming geanimeerd zullen worden door uitreiking van oprichtersbewijzen, welke t.z.t., als de winst het toelaat, door uitloting in aandelen zullen worden omgezet. Op deze wijze moet dan het kapitaal worden opgevoerd tot een bedrag van f 6.000.000, hetgeen bij de uitzettingen ad f 2½ miljoen, waarvoor de nieuwe bank zich reeds dadelijk geplaatst zal zien, zeker niet te veel is.

Intusschen, zoover is men nog lang niet. Het denkbeeld van centralisatie van het middenstandsbankwezen is zeker aantrekkelijk, omdat het tot groote kostenbesparing zal kunnen leiden, maar de vraag zal zijn, of men reeds aanstonds op voldoende deelneming in het kapitaal mag rekenen. Dat valt, gezien de slechte ervaringen, welke met het middenstandscrdiet zijn opgedaan, niet te verwachten en het ligt dus voor de hand, dat de Commissie een voorstel doet om den tijd, die noodig zal zijn om een voldoende kapitaal bijeen te krijgen, te overbruggen door eene Staatsgarantie, welke in de plaats zal treden van de huidige garantie voor de A.C.B.

Bij de financiering van de zoeven genoemde uitzettingen zal in verband met de creditgelden, waarop mag worden gerekend, een belangrijk crediet bij de Nederlandsche Bank noodig zijn. De Commissie stelt voor, dat de Regeering tegenover de N. B. eene garantie zal geven van f 9 miljoen. Volgens de Memorie van Toelichting tot het bovengenoemde wetsontwerp wordt een eventueel verlies ook onder de nieuwe regeling tot een bedrag van f 3 miljoen door den Staat en de N. B. elk voor de helft gedragen, terwijl daarboven de Staat voor 100 pCt. moet opkomen.

De totale garantie van den Staat wordt onder de nieuwe regeling iets minder groot dan het huidige bedrag ad f 11½ miljoen, doch dat maakt o.i. practisch geen verschil, wanneer men volgens de indertijd gedane mededeeling van den Minister mag aannemen, dat op de bestaande garantie waarschijnlijk geen verliezen van betekenis geleden zullen worden. In dat geval toch doet het er niets toe, of de garantie eenige millioenen hooger of lager wordt gesteld. Op de eerste, niet op de laatste millioenen komt het bij geringen omvang der verliezen aan.

De regeling van de nieuwe garantie nu is eenigszins eigenaardig. Zij wordt gesplitst in twee gedeeltes, t.w. in eene garantie van 6½ miljoen, die voor onbepaalden tijd moet worden verstrekt en die (vermoedelijk pro rata parte) zal verminderen, naarmate het nog ontbrekende deel van het kapitaal zal worden geplaatst. De rest van de garantie ad 2½ miljoen heeft eene speciale bedoeling. Het is nl. gebleken, dat men weliswaar bij afschrijving van de vermoedelijke verliezen op de posten, die in de nieuwe centrale zullen worden ingebracht, resp. bij de A.C.B. en bij de M. B. voor Limburg 4 ton overhoudt, doch er zitten in de over te nemen uitzettingen, die nog zullen worden vermeerderd met 2 miljoen credieten van de reeds liquideerende Hanzebank Haarlem, die in ruil daarvoor geen aandelen, doch obligaties zal ontvangen, risico's, die door de vroeger vermelde Commissie worden geschat op ten hoogste 2½ miljoen en waarvoor eigenlijk reeds aanstonds reserves zouden moeten worden gevormd. Het niet vormen van zulke reserves toch zou terstond een wankelen toestand scheppen en de kapitaalvoorziening zou erdoor in gevaar worden gebracht. Voor deze reserves ontbraken nu echter de middelen en de Commissie-Bouwman, hierin gevolgd door de Commissie van Doorninck, meent dat men de nieuwe centrale niet met de bedoelde risico's mag belasten. De bedoeling is daarom, dat de Staat deze min of meer dubieuze posten zal garanderen tegenover de N. B., en wel in diër voege, dat de N. B. bij niet-betaling der desbetreffende promessen den Staat, en niet de Nederlandsche Middenstandsbank zal uitwinnen, terwijl de Staat zich verbindt om zich achter te stellen bij de aandeelhouders, die eerst 100 pCt. uitkeering op hun aandeel moeten hebben ontvangen in het geval eener mogelijke liquidatie, voordat de Staat aan de beurt komt. Daartegenover verbindt de nieuwe bank zich dan om, als de winst het toelaat, jaarlijks f 50.000 op de genoemde posten af te schrijven, zoodat alle betrokken posten, voorzoover niet eerder afbetaald of voor zoover de winst geen hoogere afschrijving zal toelaten, na ongeveer 50 jaar uit de boeken zullen zijn verdwenen. Mochten bepaalde posten blijken meer op te brengen dan de waarde, waarvoor zij op de balans worden opgenomen, zoo komt ook dat meerdere in mindering op de Staatsgarantie.

Tegen deze regeling rijzen verschillende bezwaren. Vooreerst is het bedenkelijk, dat aan de garantie, noodig voor den tijd, dat er onvoldoende kapitaal zal zijn, geen tijdsbepaling is verbonden. Men riskeert nu, dat de zaak op de lange baan wordt geschoven, wanneer de middenstanders eens weinig neiging tot deelneming vertoonen en zich afzijdig houden in het besef, dat de nieuwe centrale immers toch op den Staat kan steunen. Het ware zeer gewenscht geweest a priori behoorlijk vast te leggen, dat de Staatssteun tijdelijk zal zijn.

Bedenkelijker nog is de garantie van 2½ miljoen voor de dubieuze posten. Voorzoover deze afkomstig zijn van de A.C.B. moest de Staat er al reeds voor opkomen krachtens de bestaande regeling, maar voorzoover zij afkomstig zijn van de andere instellingen, beteekent het niet anders, dan dat de Staat dubieuze debiteuren gaat overnemen ten voordele van de aandeelhouders van bepaalde bankinstellingen. Dat nu komt ons niet geoorloofd voor en het schijnt ons ook in strijd met het standpunt, dat de Regeering in het vorig najaar ten aanzien eener Staatsgarantie voor het middenstandsbankwezen heeft ingenomen.

In het algemeen behoeft het geen betoog, dat eene Staatsgarantie voor middenstandsbanken uit den boeze is. Er is niets geen reden, waarom dit bedrijf van overheidswege op deze wijze gesteund zou moeten worden. Te kwader ure heeft men dat ten aanzien van de A.C.B. vergeten en het resultaat was, dat de Staat voor 1½ miljoen gulden risico liep bij deze instelling. Om deze zaak te redden heeft men de bekende garantieregeling getroffen, maar uitdrukkelijk is toen geconstateerd, dat zulks slechts daarom eene

gemotiveerde houding was, omdat de Staat hier reeds zulk een groot financieel belang had en een acute afbraak voor alle partijen, ook voor den Staat, nadeelig zou zijn.

Dit standpunt nu zal worden opgegeven, wanneer de door de Commissie voorgestelde regeling doorgaat. Dan toch aanvaardt de Staat naast de risico's, welke hij reeds op zich heeft genomen, nog andere risico's, waar hij op het oogenblik geheel buiten staat. Dat schijnt ons niet te aanvaarden en niet te vereenigen met de uitdrukkelijke mededeeling van den Minister, dat steun aan andere middenstandsbanken dan de A.C.B. de grenzen eener liquiditeitsgarantie nimmer zou mogen overschrijden.

Ook als alles goed gaat, zit de Staat nog meerdere tientallen jaren aan deze garantie vast. Wanneer men nu anderzijds leest in het verslag van de Commissie, dat ook zij doordrongen is van de noodzakelijkheid om den tijdsduur van eene Staatsgarantie voor het middenstandsbankwezen te beperken, zoo komt het ons toch voor, dat een termijn van wellicht 50 jaar daarmede kwalijk in overeenstemming te brengen is!

Had het voorstel voor de Commissie van Doornick zich bepaald tot de oprichting van eene nieuwe centrale bankinstelling, welke in den vorm van eene Staatsgarantie een steun zou krijgen van gelijken omvang, als thans reeds aan de A.C.B. is verstrekt, zoo zou men daarmede kunnen instemmen. Doch het onderhavige voorstel gaat verder. Het vergroot, ook al moge de Minister zulks in de Memorie van Antwoord trachten te verdoezelen, het risico van den Staat door den eisch, dat deze een aantal dubieuze posten, die thans loopen voor rekening van particuliere instellingen, op zich zal nemen en zal hebben af te wachten; of de nieuwe centrale bank genoeg winst oplevert om hem van zijn risico te kunnen bevrijden.

Blijkbaar is de Commissie uitgegaan van twee overwegingen. Vooreerst heeft zij gevreesd, dat het bezwaren van de nieuwe centrale bank met groote risico's fnuikend zou werken op het bijeenbrengen van het kapitaal. Deze overweging is begrijpelijk, doch men kan er tegenover stellen, dat het in de eerste plaats een middenstandsbelang is, dat de nieuwe bank er komt, en dat het dus niet wel aangaat om de grootste moeilijkheid bij het tot stand brengen van deze instelling door den Staat te laten oplossen en dezen de kastanjes uit het vuur te laten halen, en niet de groep van particulieren, wier belangen door de nieuwe bank in de eerste plaats gediend zullen zijn en die wel degelijk de middelen hebben om in het kapitaal te voorzien.

In de tweede plaats wilde men blijkbaar voor de thans nog niet door den Staat gegarandeerde banken door overneming van Staatswege van een aantal dubieuze posten de deelneming aan de nieuwe centrale aantrekkelijk maken.

Wij gelooven al weer gaarne, dat voor deze thans buitengesloten reorganisatieplan op deze wijze zeer aantrekkelijk is geworden. Maar wij vragen alweer: gaat het hier niet in de eerste plaats om de particuliere belangen van een bepaalde groep? Waar eindigt men, wanneer men het risico van het particuliere bedrijfsleven op deze wijze gaat afwentelen op den Staat?

Zouden ten slotte die instellingen, die thans geen Staatsgarantie hebben, niet ook nog belang hebben bij het totstandkomen eener nieuwe en krachtige centrale, indien zij aan deze hun goede uitzettingen *en bloc* kunnen overdragen in plaats van de krachten te versnipperen en in onderlinge verdeeldheid te blijven voortsukkelen? En indien zulk een belang door de betrokkenen niet wordt gevoeld, is het dan geoorloofd, dat de Staat hen ter wille van eene uit financieel oogpunt belangrijke centralisatie der middenstandsbanken tot deelneming gaat overhalen door het aanvaarden van het risico van eene verkeerde particuliere bankpolitiek? Het komt ons voor,

dat op deze laatste vraag niet anders dan een ontkenkend antwoord kan volgen.

Het verloop van de aangelegenheid van het middenstandscrediet toont reeds, hoe de stap, in 1918 ten gunste der A.C.B. gedaan, de grootste consequenties voor den Staat heeft gehad. Thans stelt de Regering op het voetspoor van de Commissie van Doornick voor om na het gebeurde ten vorigen jare nog verder te gaan in ongewenschte richting. Hoezeer wij in de gegeven omstandigheden zouden kunnen instemmen met eene tijdelijke Staatsgarantie van den bestaanden omvang en van de huidige strekking, indien deze op korten termijn zou kunnen afloopen tegen het door particulieren bijeen te brengen kapitaal voor eene nieuwe centrale middenstandsbank, zoo moeten wij toch van het huidige reorganisatievoorstel zeggen: *non tali auxilio!*

G. M. V. S.

DE ECONOMISCHE CONFERENTIE.

III.

In mijn eerste artikel heb ik er reeds op gewezen, dat de Conferentie van den aanvang gedoemd was te mislukken voorzover zij bestemd was, om te beproeven op productiegebied in een zekere richting te sturen. Men zou alleen van een resultaat kunnen spreken, voorzover een negatief resultaat ook zijn beteekenis heeft. Vooreerst zal men geen tweede poging doen om het internationale staatskartel ingang te doen vinden. En wanneer deze conferentie belegd was, om aan te toonen hoe onrijp deze zaak voor behandeling was, dan inderdaad zou men kunnen zeggen, dat het doel bereikt is.

Zoo veel schrijvers, wat de documentatie betreft, en zoo veel sprekers, zoo veel meeningen. Wanneer men een grootst gemeenen deeler daaruit wilde trekken, dan zou het alleen deze kunnen zijn, dat de kartels goede zijden hebben, en dat zij groote gevaren in zich bergen, en dat men zoo veel mogelijk de voordeelen moet zien te behouden, en de nadeelen bestrijden, zonder dat voor dat laatste de juiste remedie wordt aangewezen.

Zoo kwam men tot een uiterst voorzichtig geformuleerde resolutie, waarin men een beschouwend standpunt inneemt. De industriële entente, zoo werd geregistreerd, is uit economische noodzakelijkheid geboren. Haar werking is tot een bepaald gebied beperkt: tot de reeds sterk gecentraliseerde takken van productie en de massale productie. De nationale en internationale kartelleering is dus nimmer een afdoend middel tegen de algemeene Europeesche en wereld-malaise. (Weg, illussies van Loucheur!) Zij kan echter tot een zekere rationalisatie leiden. Wanneer zij echter monopolistische tendenties aanwakkeren, houden zij de technische ontwikkeling der productie tegen en houden zij groote gevaren in voor de wettige belangen van belangrijke sociale lagen en zekere landen.

Vocral moeten de ententes niet tot een prijsopdriving leiden, welke de verbruikers zou treffen, en de belangen der arbeiders in het oog houden. Zij moeten vóór alles de economische situatie van het oogenblik niet kristalliseeren. Bestaat er nu de mogelijkheid van een internationaal juridisch regime en een internationale contrôle? Men moet de verschillende landen vrijlaten wat de interne werking der kartels aangaat. Maar daarom is een internationale jurisdictie dan ook onmogelijk. Daarentegen is te hopen, dat de leden der ententes zich vrijwillig zullen onderwerpen aan arbitrage, die hooge economische competentie en begrip van het algemeen belang waarborgen. De Volkenbond moet deze vormen van internationale industriële samenwerking van nabij volgen, hun werking op den technischen vooruitgang, op de arbeiders, op de prijzen. Openbaarheid te geven aan de natuur en de werkingssfeer der ententes is een der meest doeltreffende middelen om aan de „goede” trusts den steun der publieke opinie te geven, en misbruik te voorkomen. Daarom moet de Volkenbond van tijd tot tijd inlichtingen van algemeen belang publiceeren.

Dat is alles. Men ziet, voorzichtiger kan het niet. Er staat niet eens, dat de Volkenbond het lichaam is, dat de waarborgen van competentie kan geven en tot welks arbitrage men zich dus wenden moet. Maar zoo dit een mager resultaat is, dan ligt de schuld niet bij de conferentie. Zij was gedwongen zich te uiten. Een paar kanteekeningen zou ik nu willen maken.

In de eerste plaats over de beschouwing der entente als een der vele middelen tot rationalisatie. Wat beteekent de rationalisatie door middel van ententes? Beter gebruik van bestaande installaties, zegt het rapport der conferentie, verstandiger ontwikkeling van nieuwe installaties, logischer groepeerings van ondernemingen; daarnaast: het remmen van oneconomische concurrentie, het verminderen van de nadeelen, voortvloeiend uit de fluctuaties van het industriele leven.

Hier heeft men het nu over twee geheel verschillende denkbeelden van rationalisatie, die men zich wel moet wachten over één kam te scheren. De eerste is de technische rationalisatie, in den wijdsten zin genomen; die uit een economisch oogpunt slechts toelichting verdient, en waartegen alleen bezwaren te maken zijn met het oog op waarden van anderen aard, artistieke, morele, hygiënische, philosophische. Hier van geldt alles, wat de conferentie over de rationalisatie te berde heeft gebracht, die zij, gelijk bekend, nogmaals afzonderlijk heeft behandeld.

Maar heel iets anders is die rationalisatie, die een rem aan de concurrentie tracht aan te leggen. Hier raakt men bedenkelijk dicht bij de rationalisatie, die Loucheur op het oog had, toen hij bij herhaling in de voorbereidende fase en ter conferentie sprak van de noodzakelijkheid, om de productie aan te passen aan het verbruik, wat natuurlijk zeggen wilde: de productie verminderen. De heer Loucheur had zeer nauwkeurige denkbeelden over de mate, waarin dat geschieden moest. Hij wist zeer nauwkeurig, hoeveel er te veel geproduceerd werd; wanneer die inkrimping plaats vond, zou alles precies in orde zijn.

Gelukkig zijn er over dit onderwerp zeer verstandige dingen gezegd op de conferentie van zeer verschillende zijden. . . . helaas ook zeer onverstandige, maar de eerste hadden toch de overhand. Tegenover den Sovjet-afgevaardigde, die vreesde voor werkloosheid bij rationalisatie, wees men erop, dat reeds Lenin had ingezien, dat grootere productie de hoofdzaak was voor de welvaart van de arbeidende klasse. Men wees er ook op, dat een der grootste oorzaken van de welvaart in de Vereenigde Staten gelegen was in het feit, dat daar zoowel publiek als arbeiders overtuigd zijn van de gunstige beteekenis, ja van de noodzakelijkheid van uitbreiding der productie.

Daarom is dat woord: *Kristallisatie* van zooveel belang in de resolutie. Het toont aan, dat men een helder inzicht heeft gehad van het grootste gevaar, dat inherent is aan een kartel, zoodra het, ook met de beste bedoelingen, dus zonder eenig streven naar het uitbuiten van een monopoliepositie, de productie gaat verdeelen tusschen de leden van het kartel; dus de concurrentie uitschakelen. Het levensbeginsel van het huidige economisch stelsel is dan gedood, de bron van vooruitgang opgedroogd. Want alleen de concurrentie kan aantoonen, waar de behoeften bestaan.

Deze beide soorten rationalisatie hebben dus niets met elkaar gemeen. De eerste is een zuiver technisch begrip, tracht zuinigheid in de productie te brengen door geen twee installaties te bouwen, als ééne grootere zuiniger werkt, door het personeel tot het minimum te beperken. Een rationalisatie dus, die sterk doet staan in de concurrentie.

De tweede schakelt concurrentie uit, en is dus slechts daar werkzaam, waar een monopolie bereikt is. Verdeeling van afzetgebieden bij afspraak geeft niets, wanneer er toch concurrentie komt opzetten. Het gevaar is, dat de beide soorten van rationalisatie in de praktijk even dicht bij elkaar liggen, als ze theoretisch ver gescheiden zijn. Heeft de Conferentie ze uit elkaar

gehouden? Ze spreekt van oneconomische concurrentie, en daaruit zou men een bevestigend antwoord op de vraag willen distilleeren. Concurrentie is *het* economisch verschijnsel par excellence, oneconomische concurrentie dus eigenlijk een contradictio in terminis. Men kan er echter mee bedoelen, die concurrentie, die erop uit is, de concurrentie voor de toekomst uit te sluiten: dus de „dumping” waarover wij het in een vorig artikel hadden. Is kartelleering daartegen een middel? Ik zou wagen het te betwijfelen. Deze politiek is vooral de politiek der zeer kapitaalkrachtigen tegenover de kleinere ondernemingen, en kartelleering en vertrusting heeft op zichzelf, voorzover ik zien kan, de neiging haar in de hand te werken. Tusschen machtigen onderling kan zij overigens geen kwaad. Waar de Conferentie dan daarnaast spreekt over vermindering van de nadeelen van de fluctuaties der industriele productie, zegt zij m.i. iets, dat het bedenkelijke zeer dicht begint te naderen.

Deze fluctuaties toch zijn het kenmerk van den vooruitgang. Daarbij komt, dat de overheerschende indruk van den aard der kartelwerkzaamheid toch ook ter conferentie vrij duidelijk deze was, dat zij essentieel in de prijsafspraken gelegen is; en iedere prijsafpraak . . . kristalliseert de productie, volgens de oude waarheid, dat men of prijs, of productie willekeurig kan bepalen, maar nooit beide tegelijk. Stelt men den prijs te voren vast, dan is men aan een bepaalde productie gebonden, en kan men ze niet meer tot een vrij maximum opvoeren. Mij wil het voorkomen, dat de productieverbetering dan ook meer de eigenschap van den trust is dan van het kartel; en de voordeelen, die men het kartel toeschrijft, de kenmerken van den trust zijn, voorzover zij geen absoluut monopolie heeft en misbruikt. Beoordeelen, of een zekere organisatie van installaties de meest effectieve is, kan alleen een gecentraliseerd directie, die het geheel in handen houdt; niet een directie, die een deel van het werk nu verder aan anderen over moet laten.

Het komt mij dan ook voor, dat kartels altijd op oneconomische basis rusten. Moet men nu daartegen ageeren? Naar aanleiding van dit onderdeel van het vraagstuk zou ik mijn tweede kanteekening willen maken. Zeer uitvoerig is de conferentie voor dit onderdeel gedocumenteerd. Allereerst door een overzicht van de nationale kartelwetgeving over de geheele wereld, met insluiting ook van die wetgeving, die het kartelwezen raakt, zonder met het oog op de kartelgegevens te zijn, van de hand van den heer Lammers. Verder zijn niet minder dan vijf monografieën aan het onderwerp gewijd, van de hand van de heeren Rousiers, Wiedenfeld, Oualid, Grossmann, en MacGregor, terwijl Prof. Cassel het onderwerp zeer ruim heeft opgevat door te schrijven over de monopolistische tendenties, daarbij ook doelende op die, welke den arbeid schaars maken. Hij heeft aan zijn zeer belangrijk geschrift niet onaardig den ondertitel gegeven: *being an analysis of the Nature and the Causes of the Poverty of Nations*. Het is m.i. het belangrijkste geschrift der Conferentie, maar zal waarschijnlijk eerst op den duur de waardeering vinden, die het verdient.

Intusschen, met de internationale bestrijding van de misbruiken der ententes houdt het zich niet bezig. Wat dit onderdeel aangaat, is het geschrift van prof. Oualid het uitvoerigst. Het werkt een dergelijk stelsel geheel uit. Hij wijst op de zeer groote moeilijkheden, die te overwinnen zijn, grooter dan de bezwaren, waarmee de nationale wetgevingen te kampen hebben, omdat een internationale regeling niet tot stand zou kunnen komen, zonder dat alle daarbij aangesloten landen ook nationale kartelwetgeving hadden; en omdat de regeeringen van landen, waar deze reeds bestaat, waarschijnlijk zouden vinden, dat zij met die wetgeving het maximum van wat te doen valt bereikt hebben; anderzijds tegen een internationale bestrijding zich protectionistische motieven verzetten, die niet werken bij een nationale actie, en die meer op de

belangen der nationale nijverheid, dan op die der nationale consumenten acht geven. Men moet dus beginnen deze moeilijkheden als overwonnen te beschouwen. Als hoofdtrekken der te scheppen organisatie noemt de schrijver dan: een zeer ruime definitie van het begrip: entente, publiciteit, en contrôle in den trant van die der Amerikaansche Federal Trade Commission. De hoofdzaak echter, welke taak zulk een lichaam nu precies zou hebben, komt er in Oualid's geschrift vrij armoedig af. Onderzocht zou moeten worden door het controleerend lichaam, of er een systematische schaarschmaking van de productie (*raréfaction systématique de la production*) plaats vindt, of wel een benadeeling van een bepaald land. In dat ééne zinnetje ligt de geheele moeilijkheid (m.i. kan men van onoplosbaarheid spreken) der taak besloten. Want een produceerend lichaam maakt niet zekere goederen schaarsch, gelijk de vergiftigers van bronnen in oorlogstijd, maar zij produceert en wel meer of minder ruim. Hoe kan men haar ooit beschuldigen van minder ruime productiviteit, waar millioenen veel minder produceeren, en ieder vrij is, zooveel te produceeren, als hij wil. Eigenaardig is ook het voorbeeld, dat de schr. geeft van z.i. zeer geslaagd ingrijpen der Federal Trade Commission, nl. in het geval der meat-packers. Het ging hier niet om prijs-opdriving, maar om tal van feiten, die men met bedrog op één lijn kan plaatsen. En even eigenaardig is, wat hij laat volgen op zijn tevredenheidsbetuiging met de door de Trade Commission gespeelde rol. „Zonder twijfel, haar rol verbleekt tegenwoordig. Zij ondergaat de wisselvalligheden van het politieke leven en moet strijden tegen de politieke invloeden van de lichamen, welker misbruiken zij aan het licht bracht”. Dat lijkt niet op een overwinning. Men is hier in een vicieuze cirkel. De grootste misbruiken tieren in een omgeving waar het politieke leven niet vrij van corruptie is; maar daartegen kan datzelfde politieke leven geen afdoende baat geven.

Mijn eigen slotconclusie is dan ook geweest, dat zonder twijfel een zekere, *verstandige* publiciteit, van de zijde van een hoogstaand lichaam als den Volkenbond zijn nut kan hebben; het kan nooit kwaad als men weet, wat er inderdaad gebeurt, mits er geen onrijp oordeel aan wordt toegevoegd; maar dat er overigens niet veel te doen valt. Wij moeten dan de zaak overlaten aan het sociale inzicht der groote producenten. En wat wij daarvan m.i. te wachten hebben, zou ik met een vergelijking duidelijk willen maken.

Wat men vreest, is machtsmisbruik, maar niet meer, gelijk in vervlogen eeuwen, politiek machtsmisbruik, misbruik van een absolute macht over lichaam en ziel van een volk van dociele onderdanen, maar misbruik van een economische macht, om niet zooveel welvaart te verspreiden, als waartoe men met inspanning van alle kracht wel in staat zou zijn; anderzijds met het groote gevaar voor oogen, dat een democratisch voelend volk met zijn gansche kracht tot vernietiging aan opgekropte verontwaardiging uiting zou geven, wanneer die verontwaardiging de oevers der verdraagzaamheid zou overschrijden! Dit is het ontzaglijke gevaar, dat dreigt. Ik geloof, dat het machtiger werken moet als rem tegen economisch machtsmisbruik, dan welk politiek ingrijpen in prijsvorming dan ook, dat altijd of machteloos of verkeerd moet zijn.

De rationalisatie zelve was, gelijk terecht de Scandinavische werkgevers hebben opgemerkt, geen onderwerp, om een economische conferentie over te laten dokteren. Zij is zoo oud als de productie zelve, en gaat haar gang in het bedrijf. De eenige moeilijkheid, die zich heeft voorgedaan bij de bespreking van den tekst der resolutie betrof dan ook een arbeidskwestie. Men wenschte van arbeiderszijde een erkenning, dat de arbeiders moesten worden schadeloos gesteld, zoo zij werkloos werden door een rationalisatie van het bedrijf, en dat in de rationalisatie de vakvereening moest worden gekend. De Scandinaviërs trachtten de

ongerijmdheid van deze eischen aan te toonen, door erop te wijzen, dat de rationalisatie in de normale ontwikkeling van het bedrijf besloten ligt. Men heeft de geit en de kool trachten te sparen, door een nogal dubbelzinnige eindformuleering, sprekende van de noodzakelijkheid om met beleid te werk te gaan, opdat de wettige belangen der arbeiders geen schade lijden; om maatregelen te nemen, voor het geval er een overgangstijd van werkloosheid voor sommigen mocht intreden; en van de medewerking van het personeel en de bedrijfsorganisaties; maar niet dan nadat de rapporteur de geruststellende verklaring had gegeven, dat dit alles niets nieuws beteekende. Bewondering kan men voor zulk een als nietszeggend bedoelde resolutie moeilijk voelen; zij doet m.i. te hinderlijker aan, waar men toch waarlijk niet verwachten kan, dat het een werkgever onverschillig laat, wanneer hij een deel van zijn personeel ontslaan moet. Integendeel, ben ik zeker, dat deze pijnlijke bijkomstigheid van velerlei rationalisatie, thans meer dan iets anders daarvan terughoudt, waarschijnlijk meer dan in het werkelijke belang der arbeiders is. Deze moeilijkheid is niet opgelost, voor er harde woorden gevallen waren, de woorden, die overal vallen, waar werkgevers en arbeidersbelangen zoogenaamd in botsing komen. Ik kom hierop nog even terug in mijn slotbeschouwingen.

Over het overige kan ik kort zijn. Er is nog een resolutie aangenomen, de wenschelijkheid uitsprekende van goede productiestatistieken, onder het voorbehoud, dat zij met voorzichtigheid moeten worden opgesteld, het vertrouwelijk karakter der mededeelingen moeten ontzien, en slechts globale inlichtingen geven. Hoe dit alles met elkaar te rijmen is, weet ik niet. De meening over dergelijke statistieken is in de industriele wereld zelf verdeeld. Een feit is, dat men in de V. S. veel openhartiger is met mededeelingen dan ten onzent, de gedelegeerden legden hiervan meer dan eens getuigenis af. Verkeerd zou het mij echter in ieder geval voorkomen, wanneer men iets wilde afdwingen op dit gebied. Men zou dan ook de betrouwbaarheid der inlichtingen twijfelachtig maken.

Ten slotte heeft de landbouw eene zeer goede resolutie aangenomen, waarvan den Nederlandschen gedelegeerde Lovink voor een niet gering deel de eer toekomt: zij heeft gewezen op de noodzakelijkheid van een internationale bestrijding der plantenziekten.

Reeds aan het begin der conferentie werd de vraag aan de orde gesteld: hoe zal het werk dezer conferentie worden voortgezet, en natuurlijk speelde zij aan het einde een groote rol. Jouhaux had reeds den eersten dag de schepping van een groote internationale organisatie voorgesteld, met jaarlijksche conferenties in den trant van het Internationaal Arbeidsbureau (B.I.T.); men wilde daar terecht niet aan. Men zou dan weer gekregen hebben, wat naar mijn meening met de arbeidsconferenties reeds in bedenkelijke wijze het geval is, dat men voor zulke conferenties werk gaat zoeken, en ieder jaar voor den dag komt met nieuwe regelingen, die de productie de rust ontnemen, die zij zoozeer noodig heeft. Phantastische plannen, gelijk er ook ditmaal werden voorgedragen, zouden dan aan de orde van den dag zijn: regeling van het economisch leven volgens den economischen barometer, een internationale credietbank, panacee volgens enkelen voor alle kwalen, internationale verdeling van grondstoffen; tegenhouden van de productie van luxeartikelen. Laat ik er een, dat geopperd werd, met eere uitzonderen, omdat het mij wel een ernstige overweging waard schijnt: van Grieksche zijde, vanwaar ook andere zeer verstandige opmerkingen kwamen, werd het denkbeeld van een internationale arbeidsbeurs geventileerd.

Ik meen zelfs, dat er geen tweede algemeene economische conferentie moet worden gehouden. Dit is wel een methode om te verkennen, dus voor éénmaal, maar het is geen methode om te werken.

In de eerste plaats zal het werk moeten worden

voortgezet door de economische commissie van den Volkenbond, die reeds zooveel uitstekend werk geleverd heeft, in samenwerking met de economische afdeling. Het is mij nog steeds een raadsel, waarom men haar niet met een plein pouvoir met de voorbereiding van de conferentie heeft belast. De geheele voorbereiding, regeling en leiding in technischen zin is Volkenbondwerk geweest. En uitstekend werk, dat mag hier nog wel eens gezegd, al is er in een officieele motie aan het einde der conferentie van gewaagd. Men paart aan het volkenbondssecretariaat zonder twijfel groote zakelijke competentie aan ongemeenen arbeidsijver. Van den hoogsten tot den laagsten ambtenaar was iedere persoonlijkheid geheel toewijding. Ik ben dan ook overtuigd, dat het een dwaasheid zou geweest zijn de conferentie te Amsterdam te houden. Een dergelijke organisatie kan men niet tijdelijk verplaatsen.

Er was ook een strooming, om de tegenwoordige voorbereidingscommissie permanent te doen verklaren. Terecht heeft men dat niet aanbevolen, maar er zich toe bepaald, de aandacht te vestigen, voor voorkomende gevallen, op de wijze, waarop zij samengesteld was.

Men zal thans in ieder geval de voortzetting in goede handen kunnen leggen; men heeft tal van goede krachten leeren kennen, en zij hebben elkaar leeren kennen. En niet alleen zal het godane werk moeten worden voortgezet, maar ook wat thans uitgesloten was van de debatten, zal moeten worden onder de oogen gezien.

Van te voren waren uitgesloten de kwesties der intergeallieerde schulden, en der emigratie; de eerste, hoe nuttig het misschien geweest ware, ze in dit milieu te bespreken, zouden zeker te veel tijd gevorderd hebben, en de tweede kwestie zou te veel gevoeligheden opgewekt hebben. Niettemin moet zij vroeg of laat aan de orde komen, daar ten slotte het welvaartvraagstuk een populatievraagstuk is, en het populatievraagstuk op het oogenblik vrijwel samenvalt met het emigratievraagstuk. Evenzeer als het in strijd is met ons economisch stelsel, de productie te kristalliseeren, evenzeer is het daarmede in strijd, den stroom der natuurlijke bevolkingsverplaatsingen te doen bevrozen.

Het monetaire vraagstuk heeft men niet uitdrukkelijk, wel terloops, besproken, omdat het in een groot aantal landen opgelost is. En het bevolkingsvraagstuk, zoo werd opgemerkt, lag toch aan alles ten grondslag, en behoefde dus geen uitdrukkelijke bespreking. Ten slotte is ook het loonvraagstuk, hoewel niet uitdrukkelijk uitgesloten, slechts sporadisch te voorschijn gekomen. Aan dit feit zou ik een laatste beschouwing willen vastknoopen.

Het komt mij voor, dat op deze conferentie de onlogische positie van het B.I.T. zich zeer sterk heeft bemerkbaar gemaakt. Ik bedoel daarmede, dat men als inhoud van het werk van dit bureau uit de algemeene economische stof een deel heeft afgescheiden, dat men niet duurzaam kan afscheiden, wanneer het om het uitwerken der problemen, het vinden der oplossingen gaat.

Het ging op de economische conferentie om niemand anders dan om de massa der bevolking, die voor het overgrote deel uit arbeiders bestaat. Het is door de meesten wel gevoeld, door enkelen, ik herinner mij bijv. von Siemens, ook heel duidelijk gezegd: het gaat bij al onze problemen om niets anders dan om de koopkracht van de massa der bevolking. En Jouhaux zeide: deze conferentie tracht de vraagstukken der arbeidsconferenties op te lossen. Toch werd over het loon gezwegen. Waarom? Ik veronderstel, omdat men vreesde, dat men dan alleen maar in de „uferlose" vruchteloze debatten, altijd in denzelfden toon, en altijd even hopeloos, der arbeidsconferenties terecht zou komen. Men heeft nu eenmaal in het B.I.T. de groote economische volkenbondsorganisatie, die tegelijk op een te nauwe, en op een onjuiste basis is opgetrokken. Het B.I.T. staat onder den ban van de Principes généraux van art. 427 van het tractaat van Versailles,

de tegenstelling van arbeider en ondernemer. Het is deze geest van het B.I.T., die verkeerd is, principieel verkeerd.

De voortzetting van het economisch werk der conferentie zal dezen ban moeten zien te breken. En daarvoor is één ding zeer noodig, dat namelijk het wetenschappelijk element zeer sterk bij dit werk betrokken wordt, en vooral de zaak niet wordt overgelaten om uitgevochten te worden tusschen arbeiders, ondernemers en regeeringsgemachtigden. Ik meen de logica der feiten achter mij te hebben, waar ik kan wijzen op de overwegende rol, die op deze conferentie, waar zoovele van de eerste „businessmen" der wereld aanwezig waren, werd gespeeld, door mannen, als Seruys, Trendelenburg, di Nola, Colijn, Ansiaux, Cassel, Layton, Schüller.

Het spreekt vanzelf, dat het zijn van groot-ondernemer een zekere machtsmentaliteit medebrenkt. Dat machtsgevoel wordt heden ten dage gefnuikt door de overheid, en dit brengt den groot-ondernemer tot toegeven. Dat is niet de mentaliteit, waaruit een juiste verhouding geboren wordt, want zij kweekt niet aan het eerste noodige, het verantwoordelijkheidsgevoel, maar doodt dit juist. Er komt een strijd-instinct, nu ook maar te halen wat er te halen is, zonder zich om het verdere te bekommeren. Juist het omgekeerde moet gebeuren. Geen strijd moet er gevoerd worden, maar samenwerking moet gezocht, met sterk verantwoordelijkheidsgevoel van beide zijden. En deze geest kan slechts gevoed, door de objectieve, onzelfzuchtige medewerking van de wetenschappelijke mannen. Een arbeider staat vanzelf geheel anders tegenover een man als Cassel of Ansiaux, dan tegenover een de Peyerimhoff of Pirelli. En er moet niet worden toegegeven, om des lieven vredes wille, maar alleen op den vasten bodem der logica, der theorie.

Mijns inziens is dit de zaak, die al het andere aan gewicht verre overtreft. Aan de toekomst toch van den politieken vrede tusschen de volkeren geloof ik wel. Desniettemin zal onze geheele wereld te gronde gaan aan den economischen oorlog, wanneer ook hier niet de coöperatie in plaats van den strijd komt.

E. C. V. DORP.

DE ACHTERUITGANG VAN DEN NEDERLANDSCHEN UITVOER NAAR OOST-INDIË.

Vóór het fatale jaar 1914 vertoonden de invoercijfers van Nederlandsch-Oost-Indië een onafgebroken stijging, waaruit terecht de gevolgtrekking werd gemaakt dat de economische ontwikkeling van dat gewest geregeld voortgang maakte. De productie van uitvoergewassen nam gestadig toe, terwijl van een eigen industriele ontwikkeling geen sprake was, zoodat de groeiende afzet van buitenlandsche fabrieken slechts te danken kon zijn aan de groeiende behoefte en de toenemende koopkracht der bevolking.

Had die invoer in 1903 slechts een waarde van 177 miljoen gulden, in 1913 werd voor f 461 ingevoerd.

Nemen wij in aanmerking, dat 1903 een bijzonder ongunstig importjaar is geweest en nemen wij aan dat dit invoercijfer in normale omstandigheden \pm 190 miljoen had bedragen, dan nog zou in 10 jaar de toename aan invoer niet minder dan 271 miljoen gulden hebben bedragen of gemiddeld 27 miljoen gulden per jaar. Vooral de jaren 1909 — 1913 vertoonden een sterk accres en wel 38 miljoen gulden per jaar gemiddeld.

Bij beschouwing van de invoercijfers van 1914 — 1925 merken wij hoogst merkwaardige sprongen op, welke al te dikwijls tot geheel onjuiste conclusies hebben geleid.

Deze cijfers zijn (zonder speciën):

miljoen gulden	1913	1914	1915	1916	1917	1918	
	437	383	372	403	465	529	
	1919	1920	1921	1922	1923	1924	1925
	638	1116	1077	691	616	678	818

De jaren 1914/22 zullen wij hier geheel buiten beschouwing laten daar deze jaren tengevolge van het ontredderde scheepvaartverkeer en de reactie op de oorlogsjaren tot de abnormale jaren gerekend moeten worden.

Hoe bedrieglijk deze cijfers zijn, bewijst wel het recordjaar 1920 toen voor f 1116 miljoen werden ingevoerd. De goederenprijzen in dat jaar waren 3 x die van 1913 zoodat de waarde van den invoer in 1920 omgerekend tot de goederenprijzen van 1913 slechts f 370 miljoen bedroeg.

Eerst in 1923 begint de handel op Nederlandsch-Indië weer een normaal karakter te krijgen, doordat de oorlogsgevolgen toen grootendeels overkomen of gestabiliseerd waren en de heftige schommelingen in de goederenprijzen tot staan waren gebracht. Zij het ook dat de prijzen der importartikelen aanmerkelijk hooger bleven dan in 1913.

Metten wij de invoercijfers van 1923/1925 met de door het Centraal kantoor voor de Statistiek te Buitenzorg berekende indexcijfers dan krijgen wij de volgende resultaten:

1923 invoer	$\frac{100}{181}$	$\times 616 = 340$	miljoen gulden
1924 " "	$\frac{100}{179}$	$\times 678 = 380$	" "
1925 " "	$\frac{100}{174}$	$\times 818 = 470$	" "

Het jaar 1925 vertoont dus voor het eerst een invoercijfer dat hooger is dan het jaar 1913 met zijn 437 miljoen. Maar de geweldige sprong van 90 miljoen tusschen 1924 en 1925 moet een bijzondere reden hebben en die is er ook. In 1925 toch liep de rubberprijs zoodanig op dat door de inlandsche rubberplanters in de buitengewesten veel geld werd verdiend dat voor een belangrijk deel in importartikelen werd omgezet. Was de invoer in 1924 in de Buitengewesten 211 miljoen, in 1925 bedroeg die import bijna 288 miljoen.

Nemen wij verder in aanmerking dat de uitvoer van Java naar de Buitengewesten van importartikelen in 1925 ruim 10 miljoen grooter geweest is, dan in 1924, dan blijkt dat het gunstige resultaat voor het jaar 1925 bijna uitsluitend te danken is aan de bijzonder hooge inkomsten, waarin de bevolking der Buitengewesten zich dat jaar mocht verheugen, hetgeen beteekent dat de invoer in Nederlandsch-Indië een inzinking zal vertoonen als de rubberprijzen weer dalen, hetgeen in 1926 dan ook al eenigermate is geschied.

Hoe staat het nu met het aandeel van ons land in den invoer van Nederlandsch-Oost-Indië?

In 1913 bedroeg dat aandeel	33 pCt.	} invoer door particulieren (zonder speciën)
" 1923 " " "	21 " "	
" 1924 " " "	$19\frac{1}{2}$ " "	
" 1925 " " "	$18\frac{1}{2}$ " "	
	(eigen berekening)	

Deze achteruitgang is zoo verbijsterend groot en op het eerste gezicht zóo verontrustend dat het de moeite moet loonen na te gaan welke oorzaken medegewerkt hebben aan de snelle daling van het Nederlandsch percentage in den Indischen invoer.

Daartoe hebben wij de invoercijfers van verschillende artikelen in 1925 vergeleken met 1913 en om deze beschouwing zoo eenvoudig en overzichtig mogelijk te doen zijn, zullen wij ons bepalen tot de invoercijfers van Java en Madoera, hetgeen bovendien een zuiverder beeld van den toestand geeft en wel:

1o. omdat de algemeene economische toestand op Java in 1925 normaal is geweest, zelfs gunstig door de hooge prijzen der handelsgewassen, zonder geflatteerd te zijn door de rubberhause;

2o. omdat de invoer in de Buitengewesten ook vóór 1913 sterk beïnvloed werd door het nabijgelegen Singapore en de vestiging op Sumatra van vele niet-Nederlandsche ondernemingen.

Dit verklaart tusschen haakjes dat Nederland's aandeel in den invoer van de Buitengewesten in 1913 slechts 23 pCt. was en in 1925 16 pCt.

3o. omdat, behalve de bovengenoemde *bijzondere* oorzaken, welke het Nederlandsche aandeel in de Buitengewesten ongunstig beïnvloeden, de voor Java en Madoera gevonden oorzaken ook gelden voor de andere gewesten en

4o. omdat de achteruitgang op Java het grootste bleek te zijn.

Indien wij ons dus bepalen tot Java (en Madoera) dan zien wij uit de volgende cijfers dat het Nederlandsch aandeel in 1913 bijna 38 pCt. bedroeg en in 1925 bijna 20 pCt., een achteruitgang dus van 18 pCt.

Invoer door particulieren (zonder speciën).

	1913	1925
Totale invoer	300 miljoen	530 miljoen
Nederl. aandeel	113 " "	105 " "

Metten wij deze cijfers met de indexcijfers welke berekend zijn door het Centraal Kantoor voor de Statistiek in Nederlandsch-Indië, dan komen wij voor Nederland nog tot veel droeviger resultaten.

Alvorens daartoe over te gaan moeten wij echter van de invoercijfers van Java nog aftrekken de waarde der goederen, welke uit Java in 1913 en 1925 weer werden uitgevoerd naar de Buitengewesten (intergewestelijk handelsverkeer).

Voor 1913 mogen wij daarvoor aannemen 30 miljoen gulden, voor 1925 65 miljoen.

De netto-invoer van Java was dus in 1913 270 miljoen of omgerekend tot de waarde van 1925 445 miljoen.

De netto-invoer in 1925 bedroeg 465 miljoen, zoodat in 1925 voor f 20 miljoen meer werden ingevoerd.

Maar de bevolking van Java en Madoera nam in die 12 jaren toe met ± 4 miljoen zielen. Zien wij dat in 1913 per hoofd werd ingevoerd voor ruim f 8. of na aftrek van machinerieën, ijzer en staal, automobielen, chemicaliën en de artikelen, welke niet gerekend kunnen worden te behooren tot de dagelijksche behoefte van de bevolking, voor een waarde van f 6. per hoofd der bevolking, dan volgt daaruit, dat de invoer in die 12 jaren had moeten toenemen met minstens 4 miljoen maal zes gulden of 24 miljoen gulden. Eigenlijk met 4 miljoen maal 8 gulden, indien wij een normale behoefte van de landbouwindustrie, verkeer etc. er bij nemen.

De 24 miljoen van 1913 vertegenwoordigen een waarde van ongeveer 40 miljoen in 1925, zoodat de invoer in 1925 bij gelijke behoefte en gelijke koopkracht als in 1913 had moeten zijn 485 miljoen gulden of 20 miljoen meer dan in werkelijkheid het geval is geweest.¹⁾

Tenzij kan worden aangetoond, dat de vermindering van invoer een gevolg is geweest van een toenemend verbruik van inheemsche producten. Dit is echter slechts voor een klein deel het geval. Wel is de rijstproductie met eenige miljoenen picols toegenomen en is ook de opbrengst van tweede gewassen gestegen, maar de achteruitgang van den invoer blijkt in hoofdzaak niet het gevolg van een vermindering van den invoer van voedingsmiddelen. Immers in 1913 en 1925 werden de volgende hoeveelheden volksvoedsel ingevoerd.

	1913	1925
rijst	258.000 tons	253.000 tons
sojaboonen (Katjang kedela)	50.000 "	70.000 "
meel	34.000 "	31.000 "
visch (gedroogd en gezouten)	40.000 "	48.000 "
Totaal	382.000 tons	402.000 tons

Wat de nijverheidsproducten betreft is het voldoende bekend, dat de industrie in N. O. Indië in de laatste 12 jaren te weinig is ontwikkeld om daaraan een vermindering van den import te kunnen toeschrijven.

Merkwaardig is, dat de invoer van auto's met

¹⁾ Bij een toename der bevolking van 3.000.000 zielen wordt de 20 miljoen ± 10 miljoen.

12 miljoen gulden is toegenomen, wat er op wijst, dat enkele bevolkingsgroepen wel tot meerdere welstand zijn gekomen, doch dat de groote massa er niet op vooruit is gegaan. Ook zien wij een toename in den invoer van meststoffen en goeniezakken, wat duidt op een verhoogde werking van den teelt van exportgewassen, maar niet op een verbetering van de omstandigheden van de kleine landbouwers.

Ten slotte valt een sterke toename op in den invoer van tabak en sigaretten, wat op zichzelf natuurlijk geen bewijs is van grooter welstand en slechts duidt op een andere wijze van geldbesteding dan in 1913, toen men blijkbaar het inheemsch product prefereerde boven de importsigaret en de pijp.

Het is waarschijnlijk dat de jaren van schijnwelvaart (1919 en 1920) niet zonder invloed gebleven zijn op de besteding van het inkomen.

In die jaren nam b.v. het bioscoopbezoek aanmerkelijk toe en ook het gebruik van artikelen, welke niet tot de eerste levensbehoeften gerekend moeten worden, maar ook als wij aannemen dat tengevolge van dezen invloed op het verbruik van importartikelen moest worden bezuinigd, dan nog blijft het een feit, dat de invoercijfers van Java en Madoera over de laatste jaren een veel ongunstiger beeld geven van den economischen toestand der bevolking dan de cijfers van 1910-1913. Hiermede klopt vrijwel de conclusie van de heeren J. W. Meyer Ranneft en Dr. H. Huender, dat „alles bijeen de situatie in 1925 deze schijnt, dat de toestand van 1913, zij het dan *nauwelijks* hersteld” is.

Dat wil zeggen in 12 jaren tijds *geen* vooruitgang, hetgeen voor een land als Indie met een sterk toenemende bevolking, die het in 1913 ook al niet breed had, *achteruitgang* beteekent.

Dit wordt ook gevoeld door de bevolking zelf die bij de vreemde elementen toenemende welvaart ziet en toenemende bevrediging van nieuwe behoeften, terwijl de eigen omgeving zich tot het allernoodigste moet beperken, met uitzondering misschien van enkele kleine groepen.

Ook stemt hiermee overeen de raming van het volksinkomen (de meetbare elementen daarvan) gemeten met de indexcijfers voor het eiland Java, waarbij wij moeten opmerken, dat de resultaten in 1925 misschien iets beter waren dan in 1924.

Jaar	Volksinkomen, omgerekend met indexcijfers.	Belasting van Inlanders omgerekend met indexcijfers.
1913....	542 miljoen	53 miljoen
1921....	488 „	38 „
1923....	504 „	59 „
1924....	564 „	60 „

Verminderen wij het inkomstencijfer met de belasting en deelen wij dit verschil door het aantal inwoners dan komen wij tot de conclusie dat op Java het netto inkomen per hoofd van de inheemsche bevolking in 1913 f 15.30 bedroeg en in 1924 f 14.60 (wel te verstaan, de meetbare elementen van dat inkomen).

Moge de absolute waarde dezer cijfers te betwisten zijn, de vergelijkende waarde is wel van groote beteekenis en ook betrouwbaar, gezien de verschillende methodes, welke de heeren Meyer Ranneft en Huender bij hunne berekening hebben toegepast.

Zonneklaar blijkt ook uit deze cijfers dat in 1924 minder middelen beschikbaar waren voor aankoop van importgoederen dan in 1913.

Voor Java was in 1925 en is in 1927 de toestand nog niet veel beter.

De goederen, welke misschien het scherpst de mindere koopkracht van de bevolking op Java demonstreeren, zijn de manufacturen, waarvan ruim 80 pCt. voor de inheemsche bevolking is bestemd.

In 1913 was de invoer op Java-Madoera 81 miljoen „ 1925 „ „ „ „ „ „ 171 „ schijnbaar dus een toename van 90 miljoen.

Beschouwen wij de cijfers nader dan is de uitkomst heel anders.

In de eerste plaats moeten wij de bedragen weer verminderen met den heruitvoer naar de Buitengewesten en komen dan tot den volgende nettoinvoer.

1913 — 70.000.000 — 1925 — 145.000.000.

Het indexcijfer voor 1925 moet voor manufacturen aangenomen worden op 205, zoodat de waarde van den invoer van 1913 omgerekend tot de waarde van 1925 bedraagt ± 143 miljoen gulden. In 1925 was de bevolking van Java en Madoera rond 4 miljoen meer dan in 1913, waarvoor op prijsbasis van 1925 een invoer aan manufacturen van ten minste f 3.— per hoofd vereischt is of f 12.000.000,— zoodat de totale invoer in 1925 minstens had moeten zijn 155 miljoen!¹⁾

Waar in 1913 het gebruik van manufacturen door de inheemsche bevolking reeds beperkt was tot het noodzakelijkste en daarbij dus geen sprake was van weelde, wijst het invoercijfer van manufacturen in 1925 op een bedenkelijk zuinig gebruik van kleding.

Behalve het verminderd inkomen en de hogere belasting zijn ook de hooge invoerrechten hierop van invloed geweest. Sinds 1913 zijn de meeste invoerrechten verdubbeld en meer dan verdubbeld. Het invoerrecht op katoenen goederen was in 1913 6 pCt. en is thans 12 pCt. Waar de katoenen manufacturen nu ook meer dan het dubbele kosten, beteekent dit, dat voor invoerrechten 4 × zooveel betaald moet worden, dan in 1913. In 1925 moest op elke 10 sarongs bijna 1 sarong betaald worden aan invoerrechten, wat natuurlijk een beperking in het gebruik tengevolge heeft. Maar hooge invoerrechten hebben ook nog een ander gevolg en wel dit, dat als zij „ad valorem” worden geheven de duurdere goederen, dat zijn de betere kwaliteiten, voor finantieel zwakke consumenten nog onbereikbaar worden, waardoor zij nog meer aangewezen zijn op laaggeprijsde en doorgaans slechtere kwaliteiten. Zoo wordt een stuk goede gebleekte shirting belast met f 1.52 en een even groot stuk calico met f 0.75. Ofschoon wij gaarne toegeven dat deze factor slechts van geringe betekenis is, verzwaart hij toch weer eenigszins de handicap, welke leveranciers van goede kwaliteiten w.o. Nederland hebben t.o.v. de leveranciers van inferieure, goedkope kwaliteiten (Japan).

Wij begrijpen zeer goed dat het bezwaarlijk zou zijn een hooger invoerrecht te leggen op laaggeprijsde goederen maar wij achten het wel wenschelijk dat het invoerrecht van manufacturen weer verlaagd wordt tot b.v. 5 pCt. Hierdoor zou o.i. ongetwijfeld het verbruik van manufacturen toenemen en dan zeker ook het verbruik van de betere goederen, welke dan meer in het bereik komen van de massa. Waar de Nederlandsche export naar Indië voor 50 pCt. bestaat uit Twentsche manufacturen zou een verlaging van het tarief beslist ten goede komen aan de Twentsche industrie, terwijl het verlies voor de Indische schat-kist grotendeels gecompenseerd zou worden, door de toename van den invoer. Dat het tariefverschil terecht zou komen in de zakken van importeurs of tusschenhandelaren is op den duur uitgesloten door de scherpe concurrentie op dat gebied.

Differentieele rechten zijn ook o.i. niet aan te bevelen maar er is geen bezwaar tegen om bij vaststelling van tarieven voor onze overzeesche gewesten rekening te houden met producten van de Moederlandsche industrie. Zoo zal er geen reden zijn om automobielen, weeldeartikelen e.a. producten van buitenlandse nijverheid bij de vaststelling dier tarieven te ontzien.

De totale achteruitgang van den invoer en dus ook van den Nederlandschen invoer op Java is dus voor een deel het gevolg van de verminderde koopkracht der inheemsche bevolking. De percentsgewijze

¹⁾ Ook indien de bevolkingstoename op 3.000.000 zielen moet worden geraamd blijft de invoer van manufacturen in verhouding lager dan die van 1913.

achteruitgang van Nederland moge voor een zeer gering deel mede daarvan het gevolg zijn, de hoofdoorzaken liggen elders en zullen blijken uit de bespreking van de belangrijkste artikelen van invoer, waaraan het vervolg van dit artikel zal worden gewijd.

(Wordt vervolgd).

W. DE COCK BUNING.

BUITENLANDSCHE MEDEWERKING.

DE CONCESSIONS VAN SOVJET-RUSLAND.

De heer Paul Olberg te Berlijn schrijft ons:

De ineenstorting van de Duitse concessie van de Mologa Holzverwertungs A. G. heeft opnieuw in Duitsland en ook in andere landen het heele probleem van de Sovjet-Russische concessies opgeworpen. Zooals bekend, werd de Mologaconcessie om propagandistische redenen onder de gunstigste voorwaarden verleend en desniettegenstaande kon ze zich niet handhaven. De liquidatie der Mologa vindt ongeveer in denzelfden tijd plaats, dat de concessiepolitiek van Sovjet-Rusland haar zesjarig jubileum viert. De tamelijk rijke ervaringen van dezen tijd maken een definitief oordeel over de grondslagen en de practijk der Sovjet-Russische concessies mogelijk.

Het eerste ministerieele besluit over de verleenning van concessies of zooals de tekst luidt: „Over de economische en rechtelijke grondslagen der concessies” werd den 20sten November 1920 uitgevaardigd. Deze stap was voor Rusland een groote verrassing, want toentertijd heerschte nog het zg. oorlogscommunisme; het totale bedrijfsleven, de voortbrenging en het verbruik waren genationaliseerd; het particuliere kapitaal was absoluut vernietigd. En plotseling verscheen een wet, die het buitenlandsche particuliere kapitaal aanspoorde naar Rusland te komen en daar handel te drijven en belegging te zoeken. Lenin formuleerde deze bedenkingen als volgt: „Onze kapitalisten hebben wij verjaagd en nu worden buitenlandsche kapitalisten aangespoord in Rusland te werken.” Tegenspraak lag voor de hand. Lenin zag zich genoopt de nieuw gevolgde concessiepolitiek bijzonder te motiveeren. In een verslag, dat Lenin den 27sten November 1920 op een vergadering der partijsecretarissen van de afdelingen der Moskousche Organisatie uitbracht, betoogt hij o.a.: „Wanneer men het concessie-decreet van 23. XI, aandachtig leest en herleest, dan ziet men, dat wij de betekenis der wereldhuishouding op den voorgrond stellen; dit doen wij opzettelijk. Dit is onbetwistbaar een juist standpunt. Om de wereldhuishouding tot stand te brengen is de Russische grondstof noodzakelijk. Zonder deze grondstoffen kan men niets beginnen, dat is economisch juist. En nu verklaart Rusland aan de geheele wereld: Wij nemen op ons de wereldhuishouding op te bouwen — dit is ons plan... De Sovjet-heerschappij is in den laatsten tijd sterker geworden en niet slechts sterker op zichzelf, doch zij treedt op met een plan voor den wederopbouw van de geheele wereldhuishouding. In het ministerieel besluit treden wij in naam van de geheele menschheid op met een eigen economisch onaanvechtbaar programma voor den opbouw van de economische krachten en wel op grondslag van de benutting van het totaal der grondstoffen...” Deze verklaring beteekent echter, dat het „communistiche Rusland” aan de stabiliseering van het kapitalisme wilde medewerken, hetgeen eigenlijk een zich afwenden van het „communisme” beteekent. Zooals vanzelf spreekt was deze gevolgtrekking den leider van het bolsjewisme duidelijk. Daarom — blijkbaar om zijn toehoorders gerust te stellen — voegde Lenin aan zijn verslag toe: „Maar de concessies zijn niets anders als een nieuwe vorm van oorlog, want in dezelfde rij als de concessie-troepen zullen onze troepen staan, wij zullen van hen leeren... Weliswaar zullen zij (de buitenlandsche kapitalisten) de kapitalistische methoden aanwenden, maar wij zullen onzen communistischen invloed tegenover hen stellen...

Wij zullen bewijzen, dat wij sterker zijn...” (Lenin, Geschriften. Deel XVII, pag. 393. Russisch). Dat deze geheele argumentatie over de redding „der menschheid” door Rusland, dat zichzelf in algeheele economische ontbinding bevond, zonder zin en onhoudbaar is, behoeft hier niet in het bijzonder onderstreept te worden. In werkelijkheid ging het erom buitenlandsch kapitaal voor de ontredderde Sovjet aan te trekken. Dat moest Lenin later ook openlijk toegeven, toen hij op het achtste congres der Sovjets, dat in Maart 1921 plaats vond, verklaarde: „Dit verbond (met het buitenlandsche kapitaal) is absoluut noodzakelijk voor ons, aangezien onze economische crisis zoo scherp is, dat wij met eigen krachten niet in staat zijn de ingestorte huishouding weer op te bouwen” (Idem, pag. 119).

II.

Tegelijk met het verschijnen van het eerste concessie-besluit werd een lijst van de in aanmerking komende concessies gepubliceerd. Opgegeven waren verschillende concessies voor de exploitatie van wouden in West-Siberië, 14 dergelijke concessies in het Noorden van Europeesch Rusland, die 18.711.000 Dessjatin boschterrein omvatten, een aantal mijnconcessies in Siberië en 14 landbouwconcessies met een oppervlakte van meer dan 3 miljoen Dessjatin.

Aanvankelijk heeft het soliede buitenlandsche kapitaal geen interesse voor de Russische concessies aan den dag gelegd. Een Sovjet-publicatie vermeldt daaromtrent het volgende: „Na het aanknoopen van handelsbetrekkingen (met het buitenland) meldden zich bedriegers, speculanten en verschillende oplichters aan, die niets te verliezen hadden” („Op nieuwe wegen” III, pag. 85. Russisch). Daarna, nl. in den loop van de laatste zes jaren, kwamen 1937 concessie-aanbiedingen binnen; maar slechts een klein gedeelte van deze aanbiedingen kon ernstig opgevat worden; bijgevolg werden slechts 144 concessie-verdragen gesloten, d.i. iets meer dan 7 pCt. der aanbiedingen. Bovendien is zelfs van dit aantal de werkelijke betekenis zeer gering. Helaas geven de Sovjet-publicaties geen gegevens over den omvang van het kapitaal, dat de buitenlandsche kapitalisten hebben besteed, van het aantal in concessie-bedrijven werkzame arbeiders en van de economische resultaten der concessies. Men kan echter indirect vaststellen, dat deze resultaten zeer onbeduidend zijn. Zoo bedroegen bijv. in 1923/24 de inkomsten van den Sovjetstaat uit de gezamenlijke concessies slechts 14 miljoen Roebel, waarbij 10 miljoen Roebel voor rekening van gemengde handelsmaatschappijen en 4 miljoen Roebel voor rekening van transport- en boschconcessies kwamen. De ontvangsten in het jaar 1925/26 bereikten niet meer dan 5 miljoen Roebel netto-winst en 10 miljoen Roebel aan belasting en invoechten. Gedurende 1925 zijn in de concessies in totaal 37 miljoen Roebel en in den loop van 1926 48,8 miljoen Roebel buitenlandsch kapitaal belegd. Driekwart van deze bedragen kwam voor rekening van handelsmaatschappijen en slechts één kwart voor de industrie. Van de genoemde 144 concessies is 28,8 pCt. met Duitschers, 15,3 pCt. met Engelschen, 10,4 pCt. met Amerikanen en 3,5 pCt. met Franschen aangegaan.

III.

In den regel trekken bedrijfstakken, die een belegging op langen termijn van vrij groote sommen vereischen, slechts in geringe mate het buitenlandsche kapitaal tot zich. Zoo omvat bijvoorbeeld de voortbrengende industrie slechts 12,3 pCt. der aanbiedingen; daarentegen komt voor rekening van den handel, waarbij het kapitaal betrekkelijk vlugger wordt omgezet en gemakkelijker kan worden teruggetrokken, ongeveer 25 pCt. der concessie-aanbiedingen.

Van de concessies voor de exploitatie van wouden zijn slechts twee belangrijk, en wel de Krupp-concessie, die in Maart 1923 voor den tijd van 36 jaar een gebied van 25.000 Dessjatin ter exploitatie heeft ver-

krege en de Drusach-concessie der Deutsche Saatbau-Gesellschaft, die in October 1922 voor den tijd van 31 jaar een gebied van ongeveer 19.000 Dessjatin ter exploitatie heeft verkregen. Tot deze soort concessies behoorde ook de Mologa-concessie, die in September 1923 voor 25 jaar werd verkregen en 5 miljoen Dessjatin omvatte. Zoals bekend, heeft de Mologa-concessie bij de liquidatie ongeveer 25 miljoen Mark schuld bij haar Duitsche schuldeischers laten staan. „Over de oorzaken van de ineensstorting der Mologa”, berichtte de „Vossische Zeitung” van 28 April 1927, „wordt verklaard, dat vele factoren hebben samengewerkt. Het was reeds bekend, dat de financiering van de onderneming ontoereikend gebleken is...” „Voor den export, waarvoor de maatschappij oorspronkelijk was opgericht, bleek het hout onbruikbaar, daar ten gevolge van de buitengewoon *hooge productiekosten* de exploitatie geen voordeel kon afwerpen. Toen men later tot den *binnenlandschen handel* overging, bleek de binnenlandsche markt weliswaar goed te kunnen opnemen, doch de prijzen waren ontoereikend. Bovendien leverden de uit het concessiegebied te verwerken houtsoorten te smal zaaghout op, dat in Rusland niet te gebruiken is. Een groote rol bij de falende rentabiliteit speelden ook de geweldige Russische *sociale lasten*, die bij een onderneming, welke op menschenkracht is aangewezen — de Mologa verschafte 25.000 man werk — in het bijzonder van gewicht zijn. De wenschen van de Mologa om een *herziening* van de verdragen en de qualiteit der terreinen te verkrijgen, leden schipbreuk door de onverzoenlijkheid der Sovjets, die zóó wantrouwend waren, dat ze *verborgen winst* bij de maatschappij vermoedden. Pas toen het te laat was, heeft zij tot een herziening besloten. Zeer juist velt het geciteerde blad het volgende oordeel over de Mologa-concessie: „In het kort kan men de Mologakwestie in dien zin beoordeelen, dat men zich blind en zonder ondervinding in gevaren heeft begeven, waar de maatschappij in omgekomen is. Men kan al tevreden zijn, indien, naar men hoopt, de schuldeischers iets kunnen redden en het leergeld, dat men voor de Mologa heeft betaald, voor andere concessionarissen in Rusland niet voor niets is uitgegeven.”

Bovendien moet hieraan nog worden toegevoegd, dat de Mologa-concessie in hooge mate van politieke aard was, daar zij om zoo te zeggen het Rapallo-verdrag bekroonde en ten doel had diplomatieke betrekkingen tusschen Duitschland en Rusland tot stand te brengen. Hieraan is het juist toe te schrijven, dat de Mologa-concessie niet in de eigenlijke Russische concessiegebieden lag, doch in Centraal-Rusland, dus geographisch buitengewoon gunstig. Gedurende de laatste jaren kon men haar feitelijk niet meer als een buitenlandsche concessie beschouwen, daar zij haar producten uitsluitend op de binnenlandsche markt afzette. Het feit, dat men de N.V. Mologa weigerde tegen den officieelen dagelijkschen koers buitenlandsche munt in ruil voor Tsjerwonez ter beschikking te stellen, heeft tot de opheffing van het verdrag niet weinig bijgedragen.

Eveneens zijn opgeheven het concessie-verdrag van de Deutsche Hamburg-Amerika Lijn tot het oprichten van een Duitsch-Russische maatschappij voor goedertransport (Derutara) en het verdrag der firma Otto Wolff; deze laatste is er overigens in geslaagd zich na verloop van een jaar met een winst van 750.000 Roebel terug te trekken. Deze winst is een zeer groote uitzondering in de Russische concessiepraktijk.

Over de industrie-concessies deelt het officieele Sovjetorgaan „Politisch-wirtschaftliches Jahrbuch für 1926” mede, dat de meeste daarvan „nog niet met het werk zijn begonnen”.

Van de andere concessies is de groote mangaan-concessie van den Amerikaanschen financier Harriman vermeldenswaard. Na 16 maanden is Harriman tot de conclusie gekomen, dat men niet verder met het werk kon doorgaan.

Er zij nog op de zgn. handelsconcessies of gemengde maatschappijen gewezen. Dit zijn meestal zeer kleine ondernemingen met een kapitaal van 200—300 duizend Roebel, waarvan feitelijk maar 50 pCt. wordt geplaatst. De economische betekenis dezer maatschappijen is buitengewoon gering; haar omzet in den Russischen handel met het buitenland bedraagt ongeveer 2—3 pCt.

Het totale resultaat van de Sovjet-Russische concessiepolitiek wordt in het wetenschappelijke Sovjetorgaan „Planowoje Chosjaistow” (Die Planwirtschaft No: 1, 1927) als volgt samengevat: „de concessiepolitiek heeft tot nu toe slechts onbetekenende resultaten opgeleverd”. Daarmede wordt de juiste stand van zaken van het concessiebedrijf van Rusland weergegeven.

IV.

De voornaamste oorzaken van het slechte resultaat zijn ongeveer de volgende: In Sovjet-Rusland bestaan geen rechtsgarantiën voor normale economische werkzaamheid, in het bijzonder niet voor den particulieren ondernemer, hetzij Sovjet, hetzij buitenlander. Veel-er worden het particuliere initiatief en de algemeene economische verhoudingen door willekeur, aanklachten en omkooprij vergiftigd. Daar te lande bestaat immers geen ware openbare meening, geen gelijkheid voor de wet en het gerecht; de communistische ambtenaar kan feitelijk onverantwoordelijk handelen. Bij de critische toestanden van het geheele bedrijfsleven en de anarchie van het staatsbeheer stuit de concessionaris op enorme, soms onoverwinnelijke moeilijkheden, wanneer hij productiemiddelen, grondstoffen, onderdelen van machines, enz. noodig heeft. Talrijke bepalingen belemmeren het verkeer met de particuliere Russische kooplieden, die geen rechten bezitten. Wil de concessionaris de benoedigde productiemiddelen uit het buitenland importeerden, dan doet zich een nieuwe belemmering voor, namelijk de ketenen van het buitenlandsch monopolie van den Staat; er verlopen maanden, voordat men de vergunning voor den invoer van een artikel verkrijgt. Zeer vaak vindt de concessionaris niet het vereischte aantal geschoolde arbeiders in het land zelf; hij kon ze wel uit het buitenland laten komen, maar ook hierbij hindert de Sovjet-Russische politiek. Volgens de concessieverdragen is het *Russische* gerecht bevoegd oneenigheden tusschen de Sovjetregering en de concessionarissen te beslechten. Dit gerecht is echter volkomen afhankelijk van de Sovjetregering. Het is merkwaardig, dat de Russische hoofdcommissie voor concessieaanvragen in principe tegen het instellen van een neutraal scheidsgerecht is. De in Sovjet-Rusland bestaande gedwongen koers voor buitenlandsche munt benadeelt in hooge mate de economische resultaten van het concessiebedrijf. Bij het inwisselen tegen den gedwongen koers draagt de concessionaris groote verliezen. Ook de vergunning tot het uitvoeren van de concessiewinst gaat met groote moeilijkheden gepaard. Men mag daarbij niet uit het oog verliezen, dat men buiten Rusland niets met den Tsjerwonez kan beginnen. Ten slotte zij gewezen op de eigenaardigheden van de Russische sociale politiek, die op den particulieren kapitalist, zoowel den binnen- als den buitenlandschen, in den regel ondragelijk drukken en aan chicanes doet bloot staan. Terwijl in de staatsbedrijven de rechten der werknemers zeer beperkt zijn, worden hun door het Sovjetgezag met betrekking tot particuliere ondernemingen de meest vergaande eischen ingewilligd.

De economische opbouw van Rusland is zonder buitenlandsch kapitaal een onmogelijkheid. Maar in de huidige wettelijke en economische omstandigheden van den Sovjetstaat valt de aantrekking van het buitenlandsche kapitaal in de vereischte mate niet te verwachten. Het beste bewijs daarvoor zijn de ondervindingen met de Sovjet-Russische concessies, die wij hier geschetst hebben.

AANTEKENINGEN.

Het rapport van den Commissaris bij de Duitsche Rijksbank.

In zijn dezer dagen aan de Commissie van Herstel uitgebrachte Rapport behandelt de Commissaris van de Rijksbank, Professor Bruins, in de eerste plaats de aan zijn toezicht onderworpen uitgifte en dekking der bankbiljetten.

Uit dit gedeelte van het Rapport moge worden aangegevend, dat in de laatste 4 maanden van het jaar 1926 een netto goudimport van R.M. 385,7 miljoen plaats had, waarvan R.M. 364,9 miljoen naar de Rijksbank vloeide. Hiervan waren R.M. 137,2 miljoen afkomstig uit haar depots in het buitenland, terwijl de rest haar grootendeels door arbitrage, waaraan door de ontwikkeling van den Sterlingkoers goudimport dikwijls voordeel opleverde, werd aangeboden. Sedert het begin van 1927 bewegen zich zowel Pond Sterling als Dollar boven de pariteit, in het vrije verkeer hadden dus geen goudimporten meer plaats. De Rijksbank werd door dit verloop der wisselkoersen genoodzaakt valuta af te geven, zoodat haar totale voorraad, inclusief de niet in de weekstaten opgenomen deviezen, met 1 milliard R.M. afnam. De afgifte van deviezen had tot elk verlangd bedrag plaats tegen koersen, die, met name in den laatsten tijd, slechts weinig beneden de goudexportpunten bleven; in de tweede helft van Mei had zelfs goudafgifte (tot een bedrag van R.M. 34,7 miljoen) plaats.

Ten aanzien van het betalingsverkeer worden o.a. besproken: de stand van de liquidatie der rentebankbiljetten, de invoering van het binnenlandsche telegrafische girostelsel en van het internationale giroverkeer met de centrale banken van de volgende landen: Oostenrijk, Hongarije, Tsjecho-Slowakije, Zwitserland, Danzig, Nederland, Noorwegen, Zweden, Denemarken, Letland, Finland, Lithauen, Engeland, Estland en de Vereenigde Staten.

Evenals in het vorige Rapport het geval was, gaat ook ditmaal aan de behandeling van de discontopolitiek van de Rijksbank een overzicht van de verschillende factoren, die op deze politiek van invloed zijn geweest, vooraf. In de eerste plaats komt, hierbij de ontwikkeling op de *geldmarkt* ter sprake. Het verloop van de rente voor de verschillende onderdeelen dezer markt wordt, toegelicht door een tweetal diagrammen, uitvoerig besproken. Hienbij wordt gewezen op de verandering, die zich op deze markt heeft voltrokken en geconstateerd, dat de tot voor kort aanwezige spanning tusschen de rente op de geld- en kapitaalmarkt verdwenen is, enerzijds door een verdere geleidelijke daling van de rente op de kapitaalmarkt, anderzijds, en in het bijzonder, door de stijging van den rentevoet op de geldmarkt.

Het Rapport vervolgt dan:

„Het is van belang, de oorzaken van deze ontwikkeling, die zich weerspiegelt in een algeheele verandering in het beroep, dat op de Rijksbank wordt gedaan, na te gaan.

De oorzaken, die in de eerste plaats genoemd moeten worden, zijn, afgezien van den nog nader te bespreken invloed van de toenemende speculatie, in hoofdzaak:

- a. de verandering in de handelsbalans,
- b. de afnemende der buitenlandsche leeningen op langen termijn,
- c. de economische herleving van Duitschland.

ad a. De handelsbalans, die gedurende de eerste 9 maanden van 1926 een exportoverschot van R.M. 358,8 miljoen vertoonde, is daarna in sterke mate passief geworden. In October bedroeg het invoersurplus R.M. 110,3 miljoen, in November R.M. 123,4 miljoen, in December R.M. 228,0 miljoen, in Januari 1927 R.M. 295,5 miljoen en in Februari zelfs R.M. 338,5 miljoen. In Maart daalde het deficit op R.M. 243,9 miljoen, doch in April bedroeg het weer R.M. 299,4 miljoen. Voor de laatste 7 maanden te zamen loopt het deficit dus niet minder dan R.M. 1639 miljoen.

Bij analyse van deze cijfers blijkt, dat, wat den invoer betreft, in het bijzonder voedingsmiddelen en grondstoffen gestegen zijn. De toeneming van den invoer van voedingsmiddelen staat in de eerste plaats met de minder gunstige

oogstresultaten van 1926 in verband, terwijl in den invoer van grondstoffen, naast de aanvulling van voorraden tegen lage prijzen (in het bijzonder van katoen), de geleidelijke verbetering de industrieele conjunctuur tot uitdrukking komt. Verder vertoont zich een zekere algeheele toeneming der consumptie, in het bijzonder in die van de buitenlandse luxeartikelen.

Bij den export is natuurlijk de vermindering van den export van steenkolen en steenkoolproducten het voornaamste element. Deze teruggang hangt met het einde der Engelsche kolenstaking samen. Teleurstellend is, dat de uitvoer van eindproducten voorschaans geen verbetering vertoont en zich reeds maandenlang op omstreeks R.M. 575 miljoen handhaaft. Ook wanneer men in aanmerking neemt, dat zich de economische opleving eerder in de invoercijfers, dan in de uitvoercijfers van eindproducten manifesteert, blijft deze stilstand teleurstellend.

ad b. De vermindering der buitenlandsche leeningen op langen termijn is slechts gedeeltelijk toe te schrijven aan de daling van het Duitsche renteniveau, doch moet ook worden toegeschreven aan een fiscaal maatregel der regeering, waarop nog nader wordt teruggekomen.

Tegenover deze vermindering staat echter naar het schijnt een zekere vermeerdering van de buitenlandsche credieten op korten termijn.

ad c. De algemeene verbetering der conjunctuur is duidelijk waarneembaar, al dient men ook haar betekenis niet te overschatten. Gedurende een groot gedeelte van het jaar 1926 leverde de Engelsche kolenstaking voor vele takken van industrie onverwacht voordeel op, terwijl haar uitwerking veel verder merkbaar was dan eerst verwacht was. Toen de kolenstaking geëindigd was, daalden de kolenprijzen snel tot hun oorspronkelijke hoogte en de groote winsten op dit gebied behoorden tot het verleden. Niettemin was de hiermede samenhangende terugslag niet zoo groot als verwacht werd en ging de algemeene verbetering van den economischen toestand voort. De ijzer- en staalindustrie werkt thans op volle capaciteit en de positie der textielindustrie, die door de voorafgaande depressie zeer zwaar getroffen was, is eveneens verbeterd.

Intusschen mag niet worden vergeten, dat de op vermindering der werkloosheid gerichte overheidsmaatregelen, bestaande in bevordering van den woningbouw en uitvoering van bepaalde werken in dit verband een belangrijke rol spelen.

Voor zoover de verbetering in de conjunctuur op dergelijke maatregelen berust, heeft zij in zeker opzicht een kunstmatig karakter.

De genoemde verbetering heeft natuurlijk ook de credietbehoefte van de industrie vergroot. Dat deze ontwikkeling tot dusver nog niet in een belangrijke uitbreiding van de door de banken verleende industrieele credieten tot uiting komt, is hieraan toe te schrijven, dat vele ondernemingen in de laatste jaren getracht hebben haar financieele positie zoo liquide mogelijk te maken, wat haar in tal van gevallen door buitenlandsche leeningen werd vergemakkelijkt.

Natuurlijk zijn de onder a en b genoemde factoren niet de enige geweest, die op de ontwikkeling van de betalingsbalans en daardoor op die van de geldmarkt van invloed zijn geweest. Vermoedelijk is in de behandelde periode de ontwikkeling ook in meerdere of mindere mate beïnvloed geworden door het feit, dat in het buitenland geëmitteerde Deutsche fondsen werden teruggekocht, door de terugtrekking van buitenlandsche speculatieve belegging in Duitschland, en door, eveneens gedeeltelijk speculatieve, Deutsche beleggingen in het buitenland. Dergelijke kapitaalbewegingen kunnen echter niet in cijfers worden uitgedrukt. Ook de herstelbetalingen en de dienst der nog loopende buitenlandsche leeningen moeten in dit verband vermeld worden.

De daling van de rente op de *kapitaalmarkt* hield aan tot Februari jl., in deze maand werd de 5 pCt. Rijksleening geëmitteerd. Het resultaat van deze emissie was weinig bevredigend. Van het totale bedrag, zijnde R.M. 500 miljoen, was reeds voor de opening der inschrijving R.M. 200 miljoen bij publiekrechtelijke lichamen geplaatst, de rest kon slechts door andermaal een beroep op dezelfde instituten te doen worden ondergebracht. De door deze leening op de geldmarkt uitgeoefende druk bleek te groot, althans het renteniveau op deze markt is daarna gestegen en bewoog zich sedertdien tusschen de 6 en 7 pCt. De toeneming der spaargelden blijkt bevredigend, al wordt

ook het vraagstuk, of de kapitaalvorming in Duitschland voldoende is om de binnenlandsche behoeften te bevredigen, thans minder optimistisch beoordeeld dan tevoren.

Uitvoerige beschouwingen worden ditmaal gewijd aan de ontwikkeling op de *effectenbeurs*:

„Terwijl in 1925 de koersen, na een korte stijging, een voortgezette daling vertoonden, waardoor de gewogen gemiddelde koers der aan de Berlijnsche beurs genoteerde aandelen aan het eind des jaars op 69,7 was gedaald, werd het jaar 1926 gekenmerkt door een nagenoeg ononderbroken stijging, die zich, zij het met schommelingen, in de eerste maanden van het loopende jaar voortzette, zoodat het indexcijfer, dat einde 1926 168,6 bedroeg, in den aanvang van Mei 1927 een maximum van 203,6 bereikte.

De dalende tendens in 1925 wordt hoofdzakelijk aan de volgende omstandigheden toegeschreven. De goudbalansen waren grootendeels op de basis van een — zij het ook zeer voorzichtige — schatting van de waarde der activa opge maakt, waarbij overwegingen omtrent de hoogte van de directe opbrengst op den achtergrond traden. Natuurlijk bleek spoedig, dat, indien men de koersen beoordeelde naar de rentabiliteit, zij in geenerlei verhouding stonden tot het destijds nog zeer hooge renteniveau. Van een speculatie tendens was nauwelijks sprake, ware een dergelijke tendens tot eenige ontwikkeling gekomen, dan zou de destijds zeer gespannen toestand op de geldmarkt een uitbreiding daarvan verhinderd hebben. Als gevolg van het lage koersniveau van eind 1925 was de marge tusschen de verkregen of verwachte opbrengst der aandelen en de rente op de kapitaalmarkt, die destijds reeds belangrijk was ingekrompen, vrijwel geheel verdwenen.

De daling van het renteniveau in 1926 en 1927 zou dus op zichzelf reeds voldoende zijn geweest om een koersstijging in het leven te roepen; hierbij kwam nog de geleidelijke verbetering van den algemeenen economischen toestand.

Deze factoren zijn echter onvoldoende om de groote stijging, die in 1926 en 1927 plaats vond, te verklaren. Deze stijging zou nimmer zulke proporties hebben aangenomen indien niet tegelijkertijd een groote ruimte op de geldmarkt was ontstaan, die gedurende het geheele jaar 1926 aanhield en de speculatie ten zeerste in de hand werkte. De laatste richtte zich eerst op de scheepvaartfondsen, — als gevolg van de geruchten over teruggave van in de Vereenigde Staten in beslag genomen Deutsche bezittingen in de Vereenigde Staten — en breidde zich daarna over de gansche beurs uit, zoodat een algemeene haussebeweging ontstond.

Nadat cijfers van beursbelasting en tweemaandelijksche balansen der particuliere banken als indicators van den omvang der speculatie zijn weergegeven en gewezen is op de hervatting der stijging na de inzinking in Maart, waarbij echter de drijvende krachten zwakker en de geldmarkt minder ruim was geworden volgt de tekst van het communiqué, dat op 13 Mei door de voornaamste Berlijnsche banken werd gepubliceerd, in aansluiting aan de op 11 Mei in de Rijksbank gehouden bespreking, luidende:

„De leden der Vereeniging van Berlijnsche banken en bankiers (Stempelvereinigung) zijn heden overeengekomen de voor report en verdere beleening van effecten verleende gelden geleidelijk, doch belangrijk te verminderen. Zij zullen daartoe allereerst de verstrekking van report- en termijn-geld ter beurze tot aan de medio-liquidatie van Juni met 25 pCt. verminderen en op de volgende liquidatietermijnen tot verdere beperking overgaan. Ten opzichte van de particuliere clientèle zal in denzelfden geest gehandeld worden. Het wordt verwacht, dat de buiten de Vereeniging staande geldgevers zich hierbij zullen aansluiten”. Het Rapport vervolgt dan:

„Het is begrijpelijk, dat een dergelijk communiqué, gezien den omvang, dien de speculatie had aangenomen en de groote bedragen aan geleend geld, waarop zij berustte, een ernstige reactie ter beurze te voorschijn riep. Alle koersen daalden en van een aantal fondsen kwam geen notering tot stand. Den volgenden dag bleek, dat de eerste schrik was overwonnen, en de eerstvolgende liquidatietermijn (19 Mei) verliep zonder groote moeilijkheden. Na de eerste daling bleven de koersen ongeveer op de hoogte van Januari 1927, hetzelfde niveau, dat reeds gedurende enkele dagen in Maart was bereikt. Tijdens het opstellen van het Rapport zijn de koersen verder gevallen: het indexcijfer was op 1 Juni 154,5.

Disconto- en credietpolitiek der Rijksbank.

Ten tijde van de discontoverlaging (11 Januari 1927)

begonnen de bij de bespreking der geldmarkt genoemde factoren hun invloed te doen gelden. De passiviteit der handelsbalansen nam groote afmetingen aan, het bedrag der buitenlandsche leeningen nam af. Een daling in de deviezenvoorraden werd spoedig merkbaar, de geldruimte verminderde en een grooter beroep op de Rijksbank werd gedaan. Sedert eind Maart bleef de gemiddelde daggeldnotering, afgezien van een korte periode, op het niveau van het bankdisconto of iets daarboven. Alléén de min of meer nominale rente voor bankaccepten was als regel lager.

De vraag rees of en in hoeverre deze omstandigheden de Rijksbank tot het nemen van bepaalde maatregelen aanleiding gaven. Op de besprekingen met de voornaamste banken van 11 Mei maakte deze vraag een onderwerp van discussie uit; de vertegenwoordigers der banken drongen op discontoverhooging aan, de Directie der Rijksbank daarentegen was van meening, dat haar interventie een anderen vorm diende te hebben. De President van de Rijksbank heeft omtrent het standpunt der bank een verklaring gepubliceerd, aan de hand waarvan het volgende medegedeeld moge worden:

De algemeene economische positie van Duitschland was gezond, zij begon juist teekenen van herleving te vertoonen. Afgezien van de positie der betalingsbalans was slechts de verscherping van de situatie op de beurs ongezond, in de eerste plaats wegens de hoogte der voor speculatieve doeleinden opgenomen credieten en verder omdat groote bedragen op korten termijn in het buitenland waren opgenomen ter belegging op de beurs. Het dekkingspercentage* was weliswaar veel ongunstiger geworden dan enkele maanden geleden, doch was nog niet van dien aard (58,3 pCt. op 14 Mei) dat zulks tot onmiddellijke discontoverhooging aanleiding zou geven. Verder bestond de mogelijkheid, dat een hooger disconto de toevloeiing van buitenlandsche credieten naar de beurs zou bevorderen. Onder deze omstandigheden meende de Directie der Rijksbank, dat getracht moest worden op indirecte wijze een ontspanning op de geldmarkt teweeg te brengen door een ingrijpende beperking der aan de beurs verstrekte credieten en daarmee van de door de particuliere banken verleende accommodatie.

Rekening houdend met deze overwegingen gingen de banken over tot publicatie van het geciteerde communiqué met de reeds vermelde gevolgen.

Op 10 Juni werd evenwel toch tot verhooging van het disconto overgegaan; de hierbij door den President der Rijksbank afgelegde verklaring is in het Rapport afgedrukt. Deze verklaring knoopt aan bij de ter gelegenheid van de discontoverlaging in Januari jl. door hem geleverde beschouwingen:

„Destijds werd verklaard, dat de verdere ontwikkeling in Duitschland zou moeten leeren of deze hoogte (van 5 pCt.) eenigen tijd gehandhaafd zou kunnen worden, dan wel of de omstandigheden reeds spoedig weer tot een verhooging zouden dwingen, terwijl tevens de verwachting werd uitgesproken, dat de discontoverhooging de toevloeiing van geld op korten termijn uit het buitenland zou verminderen. Dat met het disconto van 5 pCt. geen beïnvloeiing van de kapitaalmarkt nagestreefd werd of kon worden bleek reeds uit het feit, dat de beleeningsrente onveranderd op 7 pCt. bleef.

Inderdaad zijn in de tweede volgende maanden belangrijke door het buitenland in Duitschland uitgezette sommen teruggetrokken. Daarna echter hebben de Deutsche banken in toenemende mate geld op korten termijn opgenomen tegen een van het bankdisconto onafhankelijke rente; dit geld werd voornamelijk gebruikt voor de financiering van den aankoop van effecten. Reeds in haar ter gelegenheid van de discontoverlaging in Januari afgelegde verklaring wees de Rijksbank op den thans nog klemmender geworden eisch het binnenlandsche kapitaal zoo doelmatig mogelijk te gebruiken, de overdreven effectenspeculatie echter werkt in tegenstelde richting. De opnemng van geld op korten termijn in het buitenland en de in sterke mate op crediet gebaseerde beursengagementen verminderden voorts de economische liquiditeit. Nadat door de op 12 Mei genomen maatregelen der banken met de saneering der speculatie was begonnen en de in de toestrooming van buitenlandsch geld voor de beurs gelegen tegenwerking eener effectieve discontopolitiek gereduceerd is, heeft de discontopolitiek opnieuw een meer natuurlijke basis.

Evenwel blijkt, dat ook thans nog de Rijksbank niet vrij is in haar beslissingen op dit gebied. Zij kan niet in de eerste plaats steunen op een met eigen middelen functioneerende geldmarkt, het sterk ontwikkelde economisch leven in Duitschland blijft, als gevolg van het gebrek aan liquide

middelen, dat door den oorlog en inflatie ontstond, ook verder op den toevoer van buitenlandsch kapitaal aangevoelen. Elke discontoverhoging heeft de tendens die toevloeiing te vergrooten, zelfs meer dan noodzakelijk of wenschelijk is. Ondanks den toegenomen rentelast blijft dan de conjunctuur met geleend geld stijgen en wordt de illusie van economischen bloei geschapen, die tot toenemende consumptie, mede van buitenlandsche artikelen, voert, terwijl terzelfdertijd de transfereering der herstelbetalingen door afgifte der geleende deviezen kunstmatig wordt vergemakkelijkt, zonder dat de export overeenkomstig wordt bevorderd. Indien de Rijksbank echter een normale circulatie in stand wil houden, moet zij zorgen voor een voldoende voorraad van goud en deviezen niettegenstaande het feit, dat de passiviteit van de handelsbalans en de transfereering dezen voorraad voortdurend bedreigen.

Het is onjuist naar aanleiding van deze situatie te spreken van een gevaar voor ons ruilmiddel. Niet de positie van het ruilmiddel, doch de economische quaestie is een probleem. Neemt de dekking van de Rijksbank in goud en deviezen af, dan moet de billettencirculatie worden ingekrompen. De Rijksbank blijft onder alle omstandigheden stabiel, de eenige vraag is slechts hoeveel stabiele Rijksbankbiljetten de Rijksbank aan het bedrijfsleven door credietverleening kan verschaffen. Op den duur kan slechts een land, waarvan de betalingsbalans in evenwicht verkeert, zich de dekking voor een in verband met zijn crediet en betalingsverkeer voldoende circulatie verschaffen. Dit evenwicht der betalingsbalans kan ontstaan door het surplus, dat het land in zijn verkeer met het buitenland verwerft, het kan natuurlijk ook op crediet verkregen worden. De laatste methode beteekent slechts uitstel der ten slotte eenmaal noodzakelijke compensatie, want rente en aflossing der buitenlandse credieten moeten in vreemde valuta worden voldaan. Deze overweging noopt tot beperking der buitenlandse credieten en dwingt ons slechts van die buitenlandse credieten gebruik te maken, welke de Deutsche productie bevorderen terwijl anderzijds de vorming van spaarkapitaal in het binnenland en het zoo doelmatig mogelijk gebruik daarvan in de hand gewerkt moet worden.

Het Rapport wijdt verder eenige beschouwingen aan de buitenlandse credieten op langen termijn, waarbij speciaal aandacht wordt geschonken aan de mogelijkheid buitenlanders te ontheffen van de betaling der 10 pCt. Kapitalertragsteuer, een mogelijkheid, waarvan de Minister van Financiën sedert December 1926 geen gebruik meer had gemaakt, als gevolg waarvan de toevloeiing van buitenlandsch kapitaal werd geremd. In verband met de veranderde verhoudingen op de geldmarkt heeft de Minister zich op 2 Juni jl. bereid verklaard van zijn bevoegdheid weder in zooverre gebruik te maken, dat hij voor leeningen voor productieve doeleinden ontheffing bij de bevoegde instanties zal voorstellen. Na een bespreking van de publieke gelden, waarop in dit blad nog wordt teruggekomen, eindigt het Rapport met een paragraaf over de *credietcondities* der banken, waarvan ontleend moge worden, dat de banken in aansluiting aan de discontoverlaging in Januari jl. haar debetrente met 1 pCt. hebben verlaagd (tot 8 pCt. inclusief 2 pCt. voorschotprovisie) en haar creditrente voor deposito's op provisie-vrije rekening van 3 op 2,5 pCt. hebben teruggebracht.

Voorts zijn de banken tot een andere verlaging van de credietkosten overgegaan. Tot dusver werd de debetrente berekend voor het volle bedrag van het toegestane crediet; sedert 1 Januari jl. brengen de banken nog slechts rente in rekening over het gedeelte van het crediet, dat werkelijk wordt gebruikt.

Amsterdam als wisselmarkt.

Naast de vele nadeelen, die de oorlog aan het bedrijfsleven in Nederland heeft toegebracht, dient de ontwikkeling van een wisselmarkt te Amsterdam ongetwijfeld als een voordeel te worden aangemerkt. Weliswaar dient men zich ervoor te hoeden de betekenis van deze ontwikkeling voorshands te overschatten; zelfs dient men rekening te houden met de mogelijkheid, dat bij een toenemende stabiliteit van het economisch leven in de ons omringende landen het reeds bereikte weer gedeeltelijk te niet zal gaan, doch

daarnaast is hetgeen tot stand kwam van dien aard en zijn de factoren, die tot een verdere ontwikkeling kunnen bijdragen, zoodanig, dat een onderschatting van de wisselmarkt te Amsterdam even onrechtvaardig zou zijn als een overschatting voorbarig.

De ontwikkeling van Amsterdam als wisselmarkt laat zich uitstekend volgen aan de hand van de verschillende bepalingen en circulaires, die het standpunt van de Nederlandsche Bank ten opzichte van deze materie in de achter ons liggende jaren hebben bepaald en die ten deele louter registreerden, wat reeds burgerrecht verkregen had, ten deele de voorwaarden schiepen, die voor een volgende ontwikkelingsperiode noodzakelijk waren. Nu door de jongste verklaring van de Nederlandsche Bank ook op de buitenlandse banken (voor zoover toegelaten tot het disconto) het voor de Nederlandsche banken geldende arrangement van toepassing zal zijn, lijkt het moment ons gunstig nog eens in het kort de voorafgaande ontwikkeling na te gaan.

Van een wisselmarkt te Amsterdam was voor den oorlog feitelijk geen sprake. Het guldensaccept in het internationale credietverkeer kwam niet voor en zelfs van een binnenlandsche wisselmarkt in den eigenlijken zin van het woord was geen sprake. De wissels, die te Amsterdam aan de markt kwamen, bestonden vrijwel uitsluitend uit binnenlandsch financieringspapier, d.w.z. door promessen of door trekkingen op de banken kunstmatig liquide gemaakte credieten, die het typisch kenmerk misten van den zuiveren remswissel: zichzelf op den vervalddag te liquideeren.

De oorlog bracht in dezen toestand spoedig wijziging. De behoeften van de oorlogvoerende landen aan Nederlandsche producten maakten den Nederlandschen gulden tot een waardevolle valuta en het Nederlandsche crediet tot een begeerd object. De regeeringsmaatregelen in die dagen, welke erop gericht waren het leegkopen van Holland zonder belangrijke contra-prestaties tegen te gaan en de financiering van den oorlog met Nederlandsch geld zoo mogelijk te verhinderen vonden in de houding van de Nederlandsche Bank een noodzakelijk complement. Aanvankelijk handhaafde de directie van de Nederlandsche Bank in het algemeen de gewoonte geen wissels te discontoreen, waarover niet tevoren door de bankiers met de directie overleg was gepleegd. Naarmate echter de handel met het buitenland toenam, werd, zooals vanzelf spreekt, de voortzetting van deze gewoonte steeds bezwaarlijker. Overleg van tevoren werd bij de veelheid van transacties vrijwel onmogelijk en bij den geleidelijken terugkeer tot normalere omstandigheden ook minder noodzakelijk. Daarom ging de directie op 7 April 1922 ertoe over met de belangrijkste Hollandsche banken een arrangement te sluiten, waardoor deze bij voorbaat de zekerheid kregen, dat bepaalde categorieën van wissels althans in principe discontabel waren.

Dit arrangement begon met de verklaring, dat „wissels, betreffende waren-transacties met het buitenland, mits luidende in guldens, geacht kunnen worden bij onze instelling (d.w.z. de Nederlandsche Bank) discontabel te zijn, indien behalve aan de algemeene voorwaarden, wat betreft aantal teekeningen (nl. ten minste drie, waarvan twee Hollandsche), looptijd enz., welke moesten worden gevorderd, tevens voldaan is aan de hierna gemelde voorwaarden”: a. wissels, dienende ter financiering van invoer van goederen in Nederland of Nederlandsch-Indië, getrokken door den exporteur in het buitenland op een Hollandsche bankinstelling en door deze geaccepteerd; b. wissels, voortspuitende uit een door een Hollandsche bankinstelling verleend remswisselcrediet aan een Nederlandsche of buitenlandse firma en door de Hollandsche bankinstelling geaccepteerd; c. wissels, betreffende invoer van goederen in Nederland, getrokken uit het buitenland op de importeerende firma in Nederland en door deze geaccepteerd, welke door een

Hollandsche bankinstelling in disconto werden gegeven. Aan deze algemeene bepalingen waren nog eenige meer gedetailleerde opmerkingen toegevoegd, die hier echter niet nader behoeven te worden besproken. Merkwaardig is het echter wel erop te wijzen, hoe in de bovengenoemde bepalingen de nadruk valt op wissels betreffende invoer van goederen in Nederland.

Historisch laat zich dit gemakkelijk verklaren. De oorlogsmentaliteit, de angst het buitenland voordeelen te verschaffen zonder voldoende compensaties behoorde nog niet geheel tot het verleden en worden tot op zekere hoogte door de bepalingen I en III weerspiegeld. Daarentegen is de tweede bepaling kennelijk een concessie aan den vrede-toestand. Het verklaart in het algemeen de rembourscredieten discontabel, zij het met de reserve, dat de onder deze categorie vallende accepten in verhouding tot het totaal van de door de betrokken banken verleende accepten geen te grooten omvang mogen aannemen.

Ten slotte bleven er nog tal van papieren, die niet onder het „arrangement” vielen en waarvoor, evenals vroeger, van tevoren met de Nederlandsche Bank overleg diende te worden gepleegd. Ook hier werd nog aanvankelijk het Nederlandsche belang in het oog gehouden, doch ook hier zag men zich steeds meer genoodzaakt en steeds meer geneigd bij het verlenen van vergunningen minder nauwkeurig toe te zien op de vraag in hoeverre credietverleening aan het buitenland direct aanwijsbare voordeelen afwierp voor het Nederlandsche bedrijfsleven. De circulaire, die den 10den Maart 1925 aan de bankiers werd toegezonden en waarbij hun werd geschreven, dat, indien de accepteerende banken in het algemeen het Nederlandsche belang in het oog hielden en niet met het Nederlandsche belang in strijd handelden, hun wissels in principe discontabel zouden zijn, deed dan ook in wezen niet anders dan een toestand, die zich in den loop der jaren had ontwikkeld, nog eens met zooveel woorden vastleggen.

In de hierboven geschetste ontwikkeling spelen de buitenlandsche banken nog geen rol. In de periode, die direct op den oorlog volgde, bestonden hier te lande geen buitenlandsche banken en hoewel deze toestand zich in verloop van tijd wijzigde en enkele buitenlandsche, met name Duitse banken, zich in ons land vestigden, was tot voor enkele jaren de vraag, of de Nederlandsche Bank hun accept zou aanvaarden en hun wissels discontabel zou verklaren, nog allerminst acuut. De Duitse banken hier te lande deden echter spoedig meer van zich spreken en zoo verklaarde den 15den Maart 1926 de Nederlandsche Bank zich in beginsel bereid aan bankinstellingen of bankiers, die na 1914 in Nederland waren gekomen, disconto-bevoegdheid te geven en hun accept discontabel te verklaren¹⁾.

Bij het nemen van dit besluit zal de Nederlandsche Bank ongetwijfeld rekening hebben gehouden met het feit, dat de vestiging van buitenlandsche banken hier te lande naar alle waarschijnlijkheid een blijvende zou zijn en dat zij in menig opzicht beter dan de Nederlandsche banken, die nog slechts zulk een korte leerschool hadden doorgemaakt, met het acceptbedrijf op de hoogte waren. Ten slotte kon de verruiming van de wisselmarkt te Amsterdam, die van deze bepaling waarschijnlijk het gevolg zou zijn, de beteekenis van den guldenwissel slechts ten goede komen. De talloze protesten uit de Nederlandsche bankwereld, die indertijd tegen dezen maatregel werden geuit, zijn dan ook op een enkele na verstomd²⁾. De sombere voorspellingen, die aan deze protesten kracht bij moesten zetten, zijn over het algemeen niet verwezenlijkt en tegenover het geringe nadeel, dat enkele Nederland-

sche banken hebben geleden doordat zij zich de acceptprovisie zagen ontgaan, die zij indertijd konden verdienen, toen de Duitse banken op hen aangewezen waren, staat het onmiskenbare voordeel van een verruimde acceptmarkt.

Intusschen was door de verklaring van 25 Maart 1926 de positie van de buitenlandsche banken nog allerminst gelijk aan die van de Nederlandsche instellingen. In de eerste plaats waren slechts zuivere rembourswissels voor de financiering van import in het land van dengene, voor wiens rekening werd geaccepteerd, discontabel verklaard; met andere woorden, alleen het allerbeste wisselmateriaal, dat zeker viel onder het met de Hollandsche banken getroffen arrangement; in de tweede plaats diende over elk accept vóór de afgifte overleg met de Nederlandsche Bank te worden gepleegd, terwijl in de derde plaats de Nederlandsche Bank desgewenscht ten kantore van acceptant of discontant inzage van de benodigde bewijsstukken zou mogen nemen.

Door de verklaringen van de Nederlandsche Bank van Januari en April 1927 werden de bepalingen van Maart 1926 echter verruimd en werd aan de reeds langen tijd gevestigde buitenlandsche banken — hetgeen in de practijk steeds wil zeggen Duitse banken — toelating verleend tot het met de Hollandsche banken getroffen arrangement. Formeel zijn de buitenlandsche banken hiermede vrijwel op één lijn gekomen met de Hollandsche instellingen van dien aard. Of deze formeel gelijkstelling in de practijk ook tot een feitelijke zal worden, zal echter, voor de niet onder het arrangement vallende transacties, geheel afhangen van de houding van de directie van de Nederlandsche Bank. Dit is echter een vraag, die de toekomst eerst zal moeten uitmaken en waarbij wij thans niet verder behoeven stil te staan.

Hoe zich ten slotte de toestand op de wisselmarkt zelf zal ontwikkelen, valt moeilijk te voorspellen. Eén van de nadeelen is nog steeds het feit, dat de geldgevers en de materiaalverschaffers veelal dezelfde personen zijn, waardoor de wisselmarkt vooral op de ultimo's nog niet de gewenschte soepelheid bezit. Mocht het echter mogelijk blijken ook andere groepen van geldgevers voor de wisselmarkt te interesseeren, dan lijkt de mogelijkheid geenszins uitgesloten, dat ook in een verdere toekomst de wisselmarkt te Amsterdam in het wereld-credietverkeer een relatief zeer zeker bescheiden, doch op zichzelf niet onbelangrijke functie zal vervullen.

S. P.

De Economische toestand van Suriname in 1926.

De Vereeniging voor Handel en Nijverheid in Suriname heeft haar jaarlijksch Verslag uitgebracht over den Economischen toestand van Suriname in 1926. Aan dit Verslag, dat tot begin Mei 1927 is bijgewerkt, ontleenen wij de volgende passages:

De groote landbouw.

De toestand van dit bedrijf bleef ook de laatste jaren zorgelijk. Gelukkig bood de regeering de helpende hand aan de cacao- en koffie-plantages door voor de jaren 1923 en 1924 de immigratie bijdrage af te schaffen. (In 1927 werd die geheel afgeschaft). Intusschen verbeterden zich de koffieprijsen, wat wel enige verlichting bracht, doch waarvan slechts ten deele werd geprofiteerd, omdat ten gevolge der ongunstige seizoenen de oogst gering was. De vooruitzichten voor de koffie-cultuur zijn thans gunstig. De cacao-cultuur daarentegen bleek niet meer te redden en speelt dan ook in de Surinaamsche huishouding geen rol van beteekenis meer.

In de koffie- en suikercultuur valt een sterke drang tot uitbreiding waar te nemen, vooral nadat bekend geworden was, dat de regeering bereid was om verschillende, op den landbouw drukkende lasten, weg te nemen. Ook de extra grondrente — nawee van de bacovencultuur — die vaak een wezenlijk bezwaar was voor uitbreiding van bestaande plantages, is thans verdwenen.

Voor een hervatting der rubbercultuur blijft belangstelling bestaan. De strijdvraag, in hoeverre die cultuur levensvatbaarheid heeft in Suriname, is nog niet opgelost. Dr.

¹⁾ Men zie voor den volledigen tekst van deze verklaring de E.-S. B. van 31 Maart 1926, pag. 310.

²⁾ Vgl. o.a. de E.-S. B. van 10 Maart 1926, pag. 222.

Stahel is van oordeel, dat in een smalle strook aan de kust wellicht dit gewas zal kunnen aarden. Via het Departement van Landbouw te Washington, is dan ook aan een combinatie in de Vereenigde Staten, welke zich voor deze zaak interesseert, het advies gegeven om zich door uitzending van eigen deskundigen van de toestanden ter plaatse te overtuigen.

Het vraagstuk der bacovencultuur verkeert nog in hetzelfde stadium. Een hervatting der Gros Michel cultuur, wordt vrij algemeen als riskant beschouwd, terwijl over de Dwergbacove (Canary Islands bacove) de meeningen verdeeld zijn. De vrucht, hoewel niet zoo superieur als de Gros Michel, zou vermoedelijk wel marktwaardig zijn, indien zij gaaf overkomt. Dit wordt echter betwijfeld, op grond van genomen proeven. Op Trinidad worden op dit oogenblik de verschepingsproeven met deze variëteit herhaald, waarvan het resultaat valt af te wachten.

Is voorloopig niets te zeggen over de kans op hervatting van den uitvoer van versche bacoven, er schijnt sprake dat binnenkort een bacovendrogerij zal worden opgericht, zodat een uitvoer van bacoven in gedroogden vorm in de toekomst niet onwaarschijnlijk is.

Het Proefstation legt zich de laatste jaren bijzonder toe op bodemonderzoek, omdat het vermoeden bestaat, dat verschillende ziekten in nauw verband staan met den physischen toestand van den bodem. Een der conclusies van dit onderzoek is: dat, zolang niet beschikt wordt over irrigatie, een diepe bedelving van het kleiland moet worden ontraden.

De proeven tot kolonisatie van arbeiders op de plantages, hebben de laatste jaren tot een merkwaardig succes geleid op verschillende ondernemingen. Deze vestiging van kleine landbouwers op behoorlijk afwaterende landerijen, met geschikte woningen en in voortdurend contact met de onderneming, (waarop de landbouwers in hun vrije dagen als arbeiders bijverdienste vinden) is ongetwijfeld voor de landbouwers verre te verkiezen boven de vestigingen, waartoe het Gouvernement hun gelegenheid verschaft. Voor de plantages is deze kolonisatie het middel om op den duur te beschikken over een aanzienlijke reserve aan arbeidskrachten. Immigratie moet op den duur aanvulling worden. Bovendien geeft de vestiging van kleine landbouwers op de ondernemingen gelegenheid om op bepaalde oogenblikken een groote arbeidsmacht te concentreren op een bepaald werk, bijvoorbeeld het binnenhalen van den oogst. Een der groote ondernemingen durfde het onder deze omstandigheden weder wagen om de cultuur aan te vatten van de Surinaamsche Coffea Arabica, een buitengewoon superieur product, maar waarvan de teelt vroeger door de plantages moest worden opgegeven, omdat het plukken van de vrij schielijk aanrijpende koffie op een gegeven oogenblik te veel handen eischte.

Veeveelt.

De gezondheidstoestand van den veestapel bleef gunstig. De zware beproeving van de droogte werd beter doorstaan dan men had durven verwachten. De sterfte ten gevolge van deze droogte was zeer gering. Voor een deel komt dit doordien de zwakkere beesten op de markt werden gebracht. Door het grooter aanbod van vee, daalde de vee-prijs en als gevolg daarvan daalden de vleeschprijzen. Toen de toestand zich weder herstelde, werden de vleeschprijzen weder gebracht op het volgende: Ossenhaas f 1,—, beestek f 0,70, schijf en gehakt f 0,60, braadvleesch f 0,50, soepvleesch f 0,40, alles per pond.

Aanvoer van vee uit het buitenland vond in hoofdzaak plaats uit Demerara, van waar 43 runderen en 550 varkens werden ingevoerd, wat op een sterke vermindering wijst, vooral wat runderen betreft. De Surinaamsche Baurite Maatschappij voerde eenig rasvee aan uit Nederland.

Het verbruik van rundvleesch bleef ongeveer gelijk aan het vorig jaar. Het aantal geslachte runderen was iets grooter, doch het gemiddeld gewicht iets minder. De slachting van runderen en varkens bedroeg in het Abattoir te Paramaribo in:

1921	2409	rund.	weg.	244040	K.G.	en	1263	vark.	56458	K.G.
1922	2599	"	"	270028	"	"	1765	"	75088	"
1923	2842	"	"	318862	"	"	1558	"	72397	"
1924	3433	"	"	354756	"	"	1820	"	78602	"
1925	3567	"	"	351604	"	"	1968	"	83749	"
1926	3631	"	"	334180	"	"	1819	"	82090	"

De pekeltvleeschbereiding, welke het vorig jaar in de kolonie ter hand werd genomen toen de prijs van buiten-

landsch zoutvleesch hoog stond, moest weder opgegeven worden, toen die prijs daalde.

De Nederlandsche gezant te Caracas, de heer d'Artillact Brill, die begin 1927 de kolonie bezocht, liet zich gunstig uit over de kansen om op onze savana's een veeteelt uit te oefenen in Venezolaanschen trant. Onderhandelingen zijn gaande om voor dit doel een maatschappij op te richten.

Van overproductie van melk werd de laatste jaren weinig meer vernomen. Door bereiding van boter en den afzet in den vorm van tapte melk, schijnt het vroeger bestaand overschot thans plaatsing te vinden en hebben prijzen zich gestabiliseerd.

De veestapel, die zich van 1910 tot 1925 uitbreidde van 7462 tot 16.411 runderen en van 3271 tot 6430 varkens, bedroeg aan het eind van 1926:

Runderen 16.316 stuks. Varkens 5904 stuks.

Dat dit jaar de statistiek, in plaats van stijging, op een kleine vermindering wijst, is een gevolg van de groote droogte.

De kleine landbouw.

Ook dit bedrijf doorleefde een bangen tijd gedurende de groote droogte 1925/1926. Nijpend voedselgebrek trad in, doordien de productie bijna geheel stilstond. Dat de landbouwers zich onder deze moeilijke omstandigheden konden staande houden, getuigt van hun aanpassingsvermogen en geringe behoeften.

Door de zware branden, waarmede de droogte gepaard ging, waren groote oppervlakten open gekomen, die bij het invallen der regens voor rijstcultuur werden benut. De — in weerwil van wantsen en andere plagen — overvloedige rijst oogst, bracht eenige verlichting in den nood der landbouwers. Mag men de officieele statistieken gelooven, dan heeft het droge jaar 1926 een recordproductie aan rijst geleverd, namelijk ruim 21 miljoen kilogram padi. Productiecijfers, vooral van den kleinen landbouw, hebben echter slechts betrekkelijke waarde. In Nickerie bijvoorbeeld bedroeg, volgens de ingekomen opgaven der kleine landbouwers, de productie nog geen drie miljoen kilogram, terwijl de commissaris den oogst schatte op 7,5 miljoen KG. In de officieele statistiek is laatstbedoelde schatting als het productiecijfer aangenomen. Doch ook al zou men meenen, dat het cijfer der productie verlaagd moet worden met meerdere miljoenen, dan nog blijkt het, dat een ruime oogst verkregen werd en dus de klachten, dat de wantsen „het grootste gedeelte” van den oogst zouden hebben vernield, schromelijk overdreven waren. De schade door wantsen geleden, is plaatselijk geweest, doch het valt niet te ontkennen, dat de kwaliteit van het product — hetzij tengevolge van wantsen, hetzij door andere oorzaken — slecht is geweest en in het algemeen de uitlevering aan rijst beneden het normale was.

Dank zij het gunstig seizoen in de eerste maanden van 1927, is ook de kleine rijst oogst goed uitgevallen en daardoor de voorraad aan padi op dit oogenblik buitengewoon groot. De prijs daalde dientengevolge per baal tot ongeveer twaalf gulden en het laat zich aanzien, dat de prijsstijging, welke gewoonlijk in het midden van het jaar intreedt (de laatste maanden voor den nieuwen oogst), dit jaar veel minder zal zijn dan vorige jaren. Rijst invoer — als correctie op de binnenlandsche prijzen — zal dan ook waarschijnlijk in die maanden niet noodig zijn. Integendeel, blijft de productie zich in stijgende lijn bewegen, dan zal het vraagstuk van den uitvoer van rijst scherper dan ooit naar voren treden.

Uitvoer van rijst en andere kleine landbouwproducten zal echter slechts mogelijk zijn als de bakens worden verzet. Totdusverre is nog maar al te vaak de leus van den kleinen landbouw: weinig productie, met hooge winst. Dit moet worden: groote productie, met kleine winst. De sleutel tot oplossing van het kleine landbouwvraagstuk, bevindt zich voor een goed deel in handen van de landbouwers zelve: zij moeten door grooter inspanning de productiviteit hunner gronden opvoeren. De Overheid kan daarbij leiding en steun geven, door goede voorlichting, zorg voor zuiver plantmateriaal, irrigatiewerken enz.

In die richting is men werkzaam.

Op kleine schaal zijn irrigatieproeven genomen, die waarschijnlijk krachtiger zullen worden aangepakt, na aankomst van den door de regeering toegezegden irrigatie-ingenieur.

De sinaasappelcultuur is met veredeld materiaal belangrijk uitgebreid, terwijl door uitvoerproeven is aangetoond, dat in de goede maanden een loonende export van dit artikel mogelijk is.

De koffiecultuur onder de kleine landbouwers wordt van Gouvernementswege aangemoedigd, waarvoor eveneens veredeld plantmateriaal ter beschikking wordt gesteld.

Met verschillende andere artikelen (een nieuwe soort pinda, de vezelplant Roselle, sucade, enz.) worden proeven genomen in het belang van den kleinen landbouw.

Ten slotte is een fonds gevormd, waaruit de kosten bestreden zullen worden om zuiver zaaizaad, in de eerste plaats van rijst, aan de kleine landbouwers te verschaffen, waarmede in een lang gevoelde behoefte zal worden voorzien. Als eerste kapitaal voor dit fonds is aangewend het bedrag van ongeveer twee duizend gulden, door de Vereeniging voor Suriname in Nederland gecollecteerd, ten behoeve van de slachtoffers van de droogte, welk geld daardoor een blijvend nuttige bestemming ontvangt.

Dat de kleine landbouwers niet onwillig zijn om in de richting van productieverhooging mede te werken, blijkt o.m. uit de cijfers, die eenige maanden geleden in een der nieuwsbladen werden geproduceerd, volgens welke het op de vestigingsplaats Alkmaar gelukt zou zijn padi te produceeren voor een kostprijs beneden drie cent per kilogram. Is die opgaaf juist, dan zou daarmede een grens bereikt zijn die mogelijkheid opent op uitvoer. In Britsch Guyana werd vóór den oorlog de padi voor uitvoer opgekocht voor f 2,75 tot f 3,— per zak van 70 kilogram, dus voor ongeveer vier cent per kilogram. Het kleine landbouwbedrijf was dus in staat bij een dergelijken verkoopprijs winst te maken, hoewel in Demerara grondhuren en arbeidsloonen hooger zijn dan in Suriname.

Op dezelfde vestigingsplaats werd het afgelopen jaar een begin gemaakt met cane farming. Het riet wordt door de kleine landbouwers geleverd voor zes gulden per ton aan de centrale Mariënburg, met automatische verhooging, indien de marktprijs een zeker niveau bereikt. De centrale zorgt harerzijds voor de verstreking van plantmateriaal. Nadat vijf landbouwers begonnen waren ieder één hectare met suikerriet te beplanten, bleek de animo weldra toe te nemen en besloten de landbouwers het oppervlak belangrijk te vergrooten, terwijl nog twee nieuwe landbouwers toetraden, die respectievelijk 3 en 7,5 akker aanbrachten.

Wat de industrieën betreft, vermeldt het rapport o.a., dat de productie van balata in verband met de droogte slechts 563 ton bedroeg tegen 735 ton in 1925. Bovendien ondervonden de exploitanten — met uitzondering van de Balata Compagnie Suriname, die zoo gelukkig was om haar product vooruit te verkoopen tegen zeer bevredigende prijzen — de bezwaren van een ongunstige stand van de markt, die tot beneden kostprijs daalde.

De goudproductie was het afgelopen jaar vijftig kilogram minder dan in 1925. Zij bedroeg slechts 258 KG., waarbij vooral de abnormale droogte haar invloed deed gelden.

De productie van bauxiet bedroeg in het afgelopen jaar 46.454 ton, tegen 86.825 ton in het jaar tevoren. De oorzaak hiervan was gelegen in het feit, dat in 1926 de krachten in hoofdzaak werden geconcentreerd op den afbouw van de fabriek op Moengo, waartoe in October 1925 de noodige voorbereidingen werden getroffen en die in December 1926 voltooid werd.

Voor 1927 is de productie vastgesteld op 170 duizend ton, waarvoor gemiddeld zes schepen per maand zullen noodig zijn. Bovendien zal bij wijze van proef 30 duizend ton bauxiet van eenigszins gewijzigde samenstelling worden verscheept naar Canada, waar in een reusachtige nieuwe installatie volgens een gewijzigd procédé aluminium wordt gefabriceerd. Voldoet het Surinaamsche erts, dan is het zeer waarschijnlijk, dat — behalve aan East St. Louis, waarheen tot dusverre alle Surinaamsche erts verscheept werd — ook aan Canada erts zal worden geleverd. Een belangrijke uitbreiding van de pas gebouwde fabriek zou hiervan het gevolg zijn. De eerste proefzending naar Canada vond plaats in den loop van Maart 1927.

De uitvoerwaarde van hout bedroeg het afgelopen jaar 232 duizend gulden, ruim een ton meer dan het jaar tevoren, terwijl door een wijziging in de Arbeidsverordening thans wettig is vastgesteld, dat — in tegenstelling met andere boschbedrijven — voor het houtbedrijf geen verplichting bestaat om de arbeiders te contracteeren.

De handel beleefde, in verband met de in de kolo-

nie heerschende malaise, een moeilijken tijd, ofschoon men voor de tweede helft van 1927 verbetering verwacht.

Ten slotte bracht het afgelopen jaar in de scheepvaart der kolonie geen ingrijpende wijziging.

Indexcijfers van scheepsvrachten.

Scheepsvrachten voor volle ladingen bleven gedurende Mei per saldo betrekkelijk stationnair, schrijft „The Economist”. Het indexcijfer steeg met 0,31 pCt. Deze beweging is gevolgd op een daling van 6,34 pCt. in April en 1,63 pCt. in Maart. Het indexcijfer voor Mei, 129,61, staat tegenover 114,28 in Mei 1925 en een gemiddeld van 137,26 voor de overeenkomstige maand in elk der drie jaren 1922—'24. De bewegingen der verschillende groepen in het indexcijfer worden door de volgende tabel aangegeven:

Datum	Europeesche wateren	Noord-Amerika	Zuid-Amerika	Britsch-Indië	Verre Oosten en Stille Zuidzee	Australië	Totaal
Basis (Gemiddelde v. 1898—1913)	100	100	100	100	100	100	100
(Gemidd.v.1913)	110,0	113,1	123,4	106,3	117,4	127,9	116,3
Febr. 1920	814,3	529,9	757,5	744,8	587,0	712,2	691,0
Dec. „	268,9	277,2	244,1	256,8	286,7	347,2	280,1
Dec. 1921	160,1	164,1	163,7	144,4	141,3	166,5	156,7
Dec. 1922	137,1	135,2	129,2	122,6	136,1	159,3	136,6
Dec. 1923	134,0	132,7	120,1	124,4	125,1	144,2	130,2
Dec. 1924	117,4	129,2	119,5	119,8	129,3	161,1	129,4
Dec. 1925	117,0	121,6	117,0	110,1	110,1	154,9	121,8
Mei 1926	111,4 114,1	102,6 102,6	115,8 110,0	107,9 72,7	78,1 78,1	99,7 99,7	102,6 96,2
Juni „	110,8 112,3	105,0 105,0	121,1 120,6	120,4 97,7	98,3 98,3	92,6 92,6	108,0 104,4
Juli „	110,9 112,6	116,2 116,2	134,4 147,4	119,8 96,5	98,8 98,8	124,6 124,6	117,5 116,0
Aug. „	111,6 114,7	127,8 127,8	133,7 145,8	119,6 96,0	100,9 100,9	151,3 151,3	124,2 122,8
Sept. „	113,7 121,1	140,3 140,3	144,3 167,1	121,7 100,2	104,1 104,1	154,9 154,9	129,8 131,3
Oct. „	128,1 197,6	214,6 214,6	175,1 228,6	141,7 140,3	144,4 144,4	170,9 170,9	162,5 182,7
Nov. „	130,5 212,3	224,4 224,4	174,3 227,1	158,0 172,9	161,8 161,8	181,6 181,6	171,8 196,7
December „	139,7	156,1	145,9	132,9	129,2	179,8	147,3
Januari 1927	126,4	136,5	139,1	122,7	136,7	166,5	138,0
Februari „	125,0	132,6	140,1	130,4	145,2	168,2	140,2
Maart „	123,8	131,1	136,2	132,1	143,5	161,1	138,0
April „	118,9	133,0	133,0	124,4	128,9	137,1	129,2
Mei „	118,3	131,4	134,3	130,9	122,3	140,7	129,6

De volgende tabel geeft de veranderingen weer, die gedurende de afgelopen maand in het indexcijfer van iedere groep en sub-groep hebben plaats gevonden, waarbij het cijfer 100 telkens het gemiddelde niveau gedurende de periode 1898—1913 voorstelt.

	Indexcijfer	+ of —
Golf van Biscaye; uitgaande vracht..	132,11	+ 12,84
„ „ thuisvracht.....	135,48	— 4,85
Middell. Zee; uitgaande vracht.....	155,80	+ 0,25
„ „ thuisvracht.....	110,40	— 5,65
Noord-Amerika.....	131,35	— 1,63
Zuid-Amerika; uitgaande vracht....	97,41	— 1,26
„ „ thuisvracht.....	171,10	+ 3,83
Indië; uitgaande vracht.....	151,58	+ 10,53
„ „ thuisvracht.....	110,23	+ 2,51
Het verre Oosten, enz.....	122,27	— 6,64
Australië.....	140,65	+ 3,56

Gedurende Mei was Europa het minst bevredigende deel van de markt. Ladingen voor kolen en erts waren ontoereikend voor de beschikbare tonnage. Speciaal in de thuisvrachten had een buitengewone depressie de overhand. Wat de meer afgelegen markten betreft werd gedurende de heele maand levendig gecharterd van La Plata en er was eenige herleving in thuisvrachten van Indië. Australië bleef kalm.

Noord-Amerika zette de maand goed in met een levendige vraag naar tonnage voor de St. Lawrence, maar de tarieven liepen later terug, aangezien de vraag van verschepers, die men verwacht had, neiging toonde uit te blijven. Het Verre Oosten had weinig zaken aan te bieden voor „tramp“-booten. De verhouding van het indexcijfer tot het gemiddelde van 1913 wordt in de volgende tabel aangegeven, waarin het jaar 1926 is weggelaten in verband met de kolenstaking.

(1913 = 100)

Maand	1923	1924	1925	1927
Januari	114,05	117,11	114,49	118,59
Februari	112,73	123,78	115,96	120,54
Maart	115,23	122,09	106,63	118,58
April	115,45	117,22	104,24	111,06
Mei	114,55	114,27	98,23	111,41
Juni	106,82	108,62	91,74	
Juli	103,39	103,75	94,90	
Augustus	100,16	104,43	95,87	
September	103,04	110,50	98,19	
October	107,86	115,55	99,49	
November	111,21	112,76	102,23	
December	111,81	111,21	104,67	
Jaar. gemiddeld.	106,69	113,44	102,22	

Tot nu toe heeft het jaar 1927 iets meer bevredigende handelsvoorwaarden voor „tramp“-reeders gegeven dan de laatste twee jaar. De vastheid van „toekomstige“ noteeringen van Argentinië geeft reden om te hopen, dat men de volgende twee of drie maanden, totdat de groote verschepingen van de oogsten van het Noordelijk halfrond beginnen, zonder ernstigen achteruitgang der vrachten zal doorkomen. Tege-
lijkertijd dient men echter in het oog te houden, dat momenteel aanzienlijke hoeveelheden nieuwe tonnage op stapel staan en dat men het resultaat van deze vermeerdering van beschikbare laadruimte tegen het eind van het jaar zal hebben af te wachten.

ONTVANGEN:

Het vuilverwijderingsvraagstuk. Rapport met ahangsel, uitgebracht door eene commissie uit het hoofdbestuur van den Nederl. bond van personeel in overheidsdienst. Rapporteur A. A. Lührs.

Rapport définitif de la Conférence Economique Internationale. Genève, mai 1927; Société des Nations.

Les tendances monopolisatrices dans l'industrie et le commerce au cours de ces dernières années. Caractères et causes de l'appauvrissement des Nations, par M. Gustave Cassel, Professeur d'Economie politique à l'Université de Stockholm. Soumis au comité préparatoire de la Conférence économique internationale. Genève, 1927; Société des Nations.

Index du journal officiel 1926 (contenant les procès-verbaux des sessions XXXVII à XLII du conseil). Genève, 1927; Société des Nations.

Principaux aspects et problèmes de la situation économique mondiale au point de vue des différents pays. Belgique, Brésil, Colombie, Grèce, Pologne, Union de l'Afrique du Sud. (Première partie du Programme de la Conférence). Section économique et financière de la Conférence économique internationale (Genève, mai 1927). Genève, 1927; Société des Nations.

Double Imposition et Evasion fiscale. Rapport, présenté par le Comité des Experts techniques sur la double imposition et l'évasion fiscale. Genève, 1927; Société des Nations.

Medezeggenschap bij de Overheidsbedrijven en -diensten, door F. van Meurs. Amsterdam, April 1927; Nederlandsche Bond van personeel in overheidsdienst te Amsterdam.

STATISTIEKEN EN OVERZICHTEN.

N.B. *** beteekent: Cijfers nog niet ontvangen.

GELDKOERSEN.

BANKDISCONTO'S.

Ned. (Disc. Wissels. 3½ 3 Oct. '25)	Zwits. Nat. Bk. 3½ 22 Oct. '25
Bk. (Bel. Binn. Eff. 4½ 3 Feb. '27)	N. Bk. v. Denem. 5 24 Juni '26
(Vrsch. in R.C. 5½ 3 Feb. '27)	Zweedsche Rbk 4 21 Apr. '27
Javasche Bank. . . . 4 14 Juli '26	Bank v. Noorw. 4½ 26 Oct. '26
Bank van Engeland 4½ 21 Apr. '27	Bk. v. Tsjecho-Duitsche Rijksbank 6 10 Juni '27
	slowakije . . . 5 8 Mrt. '27
Bank v. Frankrijk. 5 14 Apr. '27	N. Bk. v. O'rijk. 6 4 Feb. '27
Belgische Nat. Bnk. 5½ 27 Apr. '27	N. Bk. v. Hong. 6 25 Aug. '26
Fed. Res. Bank N.Y. 4 12 Aug. '26	Bank v. Italië. 7 17 Juni '25
Bank van Spanje. . . 5 23 Mrt. '23	Z.-Afr. Res. bnk 5½

OPEN MARKT.

	1927				1926	1925	1914
	11 Juni	6/11 Juni	30 Mei/4 Juni	23/28 Mei			
<i>Amsterdam</i>							
Partic. disc.	3½-3¾	3½-3¾	3½-3¾	3½-3¾	2½-3	2½-3	3½-3¾
Prolong.	3¾	3¾-4½	3¾-4½	3¾-4	2¾-3	2¾-3	2¾-3¾
<i>Londen</i>							
Daggeld . .	3-1½	3-4	2¾-5	3½-5	3-4	3-4	1¾-2
Partic. disc.	4½-5½	4½-5½	4½-5½	4½-5½	4½-5½	4½-5½	2¾-3¾
<i>Berlijn</i>							
Daggeld . .	4½-6½	4-7½	6-8½	3½-7	3½-5½	7-9½	—
Partic. disc.	5½	4¾-5¼	5	4¾	4½-5½	7¾-8	—
30-55 d. . .	5½	4¾-5¼	5	4¾	4½-5½	7¾-8	—
56-90 d. . .	5½	4¾-5¼	5	4¾	4½-5½	7¾-8	2½-1½
<i>Waren-</i>							
<i>wechsel.</i>	5½-7½	5-7½	5	5	5½-7½	8¾-7½	—
<i>New York</i>							
Call money	4-1¼	4-3¼	4½-3¼	4½-3¼	3¾-4¼	3¾-4¼	1¾-2½
Partic. disc.	3¾	3¾-7½	3¾	3¾	3¾	3¾	—

1) Call money-koers van 10 Juni en daaraan voorafgaande weken t/m Vrijdag.

WISSELKOERSEN.

KOERSEN IN NEDERLAND.

Data	New York **)	Londen *)	Berlijn *)	Parijs *)	Brussel *)	Batavia 1)
7 Juni 1927	2.49¾	12.12½	59.16	9.78	34.69	100
8 „ 1927	2.49½	12.12½	59.14	9.78	34.68½	100½
9 „ 1927	2.49 11/16	12.12½	59.15½	9.78	34.68½	100 1/8
10 „ 1927	2.49 11/16	12.12½	59.16½	9.78	34.69	100 1/8
11 „ 1927	—	12.12½	59.15	9.78	34.68½	100 1/8
13 „ 1927	2.49 11/16	12.12½	59.15½	9.77½	34.69	100 1/8
Laagste d.w.)	2.49 9/16	12.12½	59.12½	9.76½	34.66	99 7/8
Hoogste d.w.)	2.49 13/16	12.12½	59.17	9.79	34.70	100 1/4
6 Juni 1927	—	—	—	—	—	—
30 Mei 1927	2.49¾	12.13 5/8	59.18	9.78½	34.70	99 7/8
Muntpariteit	2.48¾	12.10½	59.26	48.—	34.59	100

Data	Zwitserland *)	Weenen *)	Praag 1)	Boekarest 1)	Milaan **)	Madrid **)
7 Juni 1927	48.04	35.17½	7.40	1.50	13.77½	43.30
8 „ 1927	48.02½	35.17½	7.40	1.50	13.78½	43 —
9 „ 1927	48.03½	35.17½	7.40	1.50	13.78	43.19
10 „ 1927	48.03	35.16	7.40	1.48	13.77½	43.30
11 „ 1927	48.02	35.17½	7.40	1.47½	—	—
13 „ 1927	48.01	35.16	7.40	1.47½	13.77	43.01
Laagste d.w.)	48.—	35.10	7.39	1.45	13.70	42.75
Hoogste d.w.)	48.06	35.25	7.42	1.52½	13.85	43.85
6 Juni 1927	—	—	—	—	—	—
30 Mei 1927	48.06	35.17½	7.40	1.50	13.74	43.88
Muntpariteit	48.—	35.—	7.40	1.50	13.74	43.88

Data	Stockholm *)	Kopenhagen *)	Oslo *)	Helsingfors 1)	Buenos-Aires 1)	Montreal 1)
7 Juni 1927	66.85	66.75	64.82	6.30	106	2.49¾
8 „ 1927	66.82½	66.75	64.65	6.30	106	2.49½
9 „ 1927	66.85	66.75	64.67½	6.30	106	2.49 1/8
10 „ 1927	66.85	66.75	64.55	6.30	106	2.49¾
11 „ 1927	66.85	66.75	64.57½	6.30	106	2.49¾
13 „ 1927	66.85	66.75	64.55	6.30	106 1/8	2.49 1/8
Laagste d.w.)	66.77½	66.65	64.45	6.28	105¾	2.49 1/8
Hoogste d.w.)	66.90	66.80	64.85	6.31	106 3/8	2.49 1/8
6 Juni 1927	—	—	—	—	—	—
30 Mei 1927	66.85	66.70	65.—	6.30	105¾	2.50
Muntpariteit	66.67	66.67	66.67	6.26½	105 1/8	2.48¾

*) Noteering te Amsterdam. **) Noteering te Rotterdam.

1) Particuliere opgave.

2) Wettelijk gestabiliseerd tusschen 7.53½ en 7.21½.

In het eerste nummer van iedere maand komt een overzicht voor van een aantal niet wekelijks opgenomen wisselkoersen.

JAVASCHE BANK.

Voornaamste posten in duizenden guldens. De samengetrokken cijfers der laatste weken zijn telegrafisch ontvangen.

Data	Goud	Zilver	Circulatie	Andere opeischb. schulden	Beschikk. metaal-saldo
11 Juni 1927	213.400		318.400	48.500	140.020
4 " 1927	214.600		311.900	55.000	141.220
28 Mei 1927	215.300		308.400	54.300	142.760
7 Mei 1927	185.286	30.256	312.420	58.290	142.289
30 Apr. 1927	185.330	30.484	305.629	58.238	143.927
23 " 1927	185.428	30.263	306.850	48.455	145.507
16 " 1927	185.589	30.113	311.664	42.277	145.771
12 Juni 1926	195.354	37.787	330.033	43.787	158.851
13 Juni 1925	133.233	48.651	293.055	45.186	115.043
25 Juli 1914	22.057	31.907	110.172	12.634	4.842 ²⁾

Data	Disconto's	Wissels, buiten N.-Ind. betaalb.	Beleeningen	Diverse reke-ningen ¹⁾	Dek-kings-percentage
11 Juni 1927		124.800		***	58
4 " 1927		119.000		***	58
28 Mei 1927		114.600		***	59
7 Mei 1927	14.181	19.442	64.544	58.741	58
30 Apr. 1927	14.026	18.612	64.968	56.909	59
23 " 1927	13.932	20.411	61.404	50.351	61
16 " 1927	13.815	19.715	62.865	48.311	61
12 Juni 1926	11.099	21.278	43.328	65.491	62
13 Juni 1925	19.590	18.228	50.435	67.400	54
25 Juli 1914	7.259	6.395	47.934	2.228	44

¹⁾ Sluippost activa. ²⁾ Basis ³⁾/₈ metaaldekking.

BANK VAN ENGELAND.

Voornaamste posten, onder bijvoeging der Currency Notes, in duizenden ponden sterling.

Data	Metaal	Circulatie	Currency Notes			Dek-kings-perc. ¹⁾
			Bedrag	Bankbilj.	Gov. Sec.	
8 Juni 1927	152.111	137.333	302.460	56.250	252.650	30
1 " 1927	152.576	136.346	297.979	56.250	248.216	30
25 Mei 1927	152.540	135.859	293.556	56.250	243.930	30
18 " 1927	155.418	135.493	295.249	56.250	245.517	34
11 " 1927	153.959	136.170	295.719	56.250	246.032	32
4 " 1927	153.602	137.585	295.772	56.250	245.991	33
9 Juni 1926	148.983	140.380	298.057	56.250	247.494	32
22 Juli 1914	40.164	29.317	—	—	—	—

¹⁾ Verhouding tusschen Reserve en Deposits.

BANK VAN FRANKRIJK.

Voornaamste posten in miljoenen francs.

Data	Goud	Waarvan in het buitenl. ¹⁾	Zilver	Te goed in het buitenl.	Wissels	Waarv. op het buitenl.	Beleeningen
9 Juni '27	5.547	1.864	345	53	1.779	9	1.670
2 " '27	5.547	1.864	345	52	2.644	7	1.630
27 Mei '27	5.547	1.864	344	53	2.193	7	1.594
19 " '27	5.547	1.864	343	52	2.092	9	1.638
12 " '27	5.547	1.864	342	57	1.935	11	1.674
10 Juni '26	5.549	1.864	335	574	4.682	18	2.383
23 Juli '14	4.104	—	640	—	1.541	8	769

Data	Buit.gew. voorsch. a/d. Staat	Schat-kistbilj-etten ²⁾	Diver-sen ³⁾	Circulatie	Rekg. Courant	
					Parti-culieren	Staat
9 Juni '27	27.200	5.720	20.483	52.786	11.255	4
2 " '27	27.100	5.704	19.704	52.328	10.231	30
27 Mei '27	26.600	5.701	19.018	51.801	10.424	159
19 " '27	27.400	5.700	18.074	52.157	9.823	172
12 " '27	28.900	5.694	16.179	52.617	9.156	43
10 Juni '26	36.400	5.363	3.655	53.353	2.822	36
23 Juli '14	—	—	—	5.912	943	401

¹⁾ Waarvan beschikbaar 463 miljoen. ²⁾ In disconto genomen wegens voorsch. v. d. Staat aan buitenl. regeeringen. ³⁾ Sluippost activa.

DUITSCHER RIJKS BANK.

Voornaamste posten in miljoenen Reichsmark.

Data	Goud	Daarvan bij buitenl. circ. banken ¹⁾	Deviezen als goud-dekking geldende	Andere wissels en cheques	Beleeningen
7 Juni 1927	1.815,5	69,1	86,9	2.338,2	54,9
31 Mei 1927	1.815,6	69,1	78,6	2.421,3	71,6
23 " 1927	1.816,5	69,1	92,3	1.873,6	20,1
14 " 1927	1.849,1	101,2	106,2	1.905,4	16,2
7 " 1927	1.849,8	101,2	127,0	1.931,4	27,1
7 Juni 1926	1.492,0	260,4	355,9	1.240,3	6,3
30 Juli 1914	1.356,9	—	—	750,9	50,2

Data	Effecten	Diverse Activa ²⁾	Circulatie	Rekg.-Crt.	Diverse Passiva
7 Juni 1927	92,9	464,9	3.689,2	650,9	252,6
31 Mei 1927	92,9	444,3	3.719,2	699,8	245,2
23 " 1927	92,9	485,7	3.191,9	728,6	229,9
14 " 1927	92,9	507,9	3.351,7	625,1	258,4
7 " 1927	92,9	485,0	3.504,0	572,0	188,7
7 Juni 1926	89,0	616,7	2.794,9	647,4	118,2
30 Juli 1914	330,8	200,4	1.890,9	944,-	40,0

¹⁾ Onbelast. ²⁾ W.o. Rentenbankscheine 7 Juni, 31, 23, 14, 7 Mei '27 7 Juni '26, resp. 61; 40; 91; 86; 67; 219 mill.

NATIONALE BANK VAN BELGIË.

Voornaamste kosten in miljoenen Belgas.

Data	Goud		Zilver ¹⁾	Binnen- en buitenland-sche wissels	Beleeningen op Belgische Staatsfondsen	Voorsch. a/d Staat voor ingetrokken markten	Circulatie	Rekg. Crt.	
	Munt en metaal	Te goed in en wissel op het buitenl.						Schatkist	Partic.
9 Juni 1927	644	438	41	484	28	400	1.876	12	116
2 " "	640	444	41	480	34	400	1.882	23	101
26 Mei "	640	433	41	485	29	400	1.862	18	116
19 " "	640	418	41	469	33	400	1.859	21	89
12 " "	638	422	40	471	33	400	1.892	13	70

¹⁾ Aan de schatkist gecedeerd.

VEREENIGDE STATEN VAN NOORD-AMERIKA.

FEDERAL RESERVE BANKS.

Voornaamste posten in miljoenen dollars.

Data	Goudvoorraad		Wettig betaal-middel, Zilver etc.	Wissels	
	Totaal bedrag	Dekking F. R. Notes		In her-disc. v. d. member banks	In de open markt gekocht
18 Mei '27	3.056,9	1.688,2	166,3	458,2	225,5
11 " '27	3.070,2	1.680,8	164,2	442,0	233,1
4 " '27	3.043,9	1.621,6	162,7	507,6	244,2
27 Apr. '27	3.040,9	1.668,9	166,5	443,6	241,9
20 " '27	3.035,3	1.709,5	167,9	414,4	247,4
13 " '27	3.030,6	1.677,6	160,3	425,8	256,7
19 Mei '26	2.814,7	1.523,8	162,3	489,9	226,5

Data	Belegd in U. S. Gov. Sec.	F. R. Notes in circula-tie	Totaal Depo-sito's	Gestort Kapitaal	Goud-Dek-kings-perc. ¹⁾	Algem. Dek-kings-perc. ²⁾
18 Mei '27	269,1	1.711,4	2.353,4	128,9	75,1	79,3
11 " '27	253,9	1.718,3	2.325,8	128,9	75,9	80,0
4 " '27	316,3	1.720,8	2.389,3	129,0	74,1	78,0
27 Apr. '27	318,3	1.718,3	2.313,9	128,8	75,4	79,5
20 " '27	332,8	1.729,8	2.299,6	128,4	75,3	79,5
13 " '27	355,3	1.743,8	2.307,3	128,3	74,8	78,8
19 Mei '26	398,6	1.665,2	2.280,6	122,5	71,3	75,4

¹⁾ Verhouding totalen goudvoorraad tegenover opeischbare schulden: F. R. Notes en netto deposito. ²⁾ Verhouding totalen voorraad munt-materiaal en wettig betaalmiddel tegenover idem.

PARTICULIERE BANKEN AANGESLOTEN BIJ HET FED. RES. STELSEL.

Voornaamste posten in miljoenen dollars.

Data	Aantal banken	Dis-conto's en beleen.	Beleg-ingen	Reserve bij de F. R. banks	Totaal depo-sito's	Waarvan time deposits
11 Mei '27	669	14.449	5.959	1.675	19.452	6.124
4 " '27	669	14.484	5.931	1.723	19.416	6.103
27 Apr. '27	670	14.353	5.924	1.679	19.296	6.088
20 " '27	671	14.316	5.867	1.652	19.238	6.031
13 " '27	671	14.345	5.855	1.676	19.351	6.032
12 Mei '26	705	13.961	5.670	1.632	18.802	5.559

Aan het eind van ieder kwartaal wordt een overzicht gegeven van enkele niet wekelijks opgenomen bankstaten.

EFFECTENBEURZEN.

Amsterdam, 13 Juni 1927.

De beurs van Berlijn heeft in de afgelopen week een zeer kalm verloop gehad. In den aanvang was de stemming daarbij aan den zwakken kant als gevolg van eenig aanbod veroorzaakt door de ongunstiger wordende Russisch-Poolsche betrekkingen, terwijl voorts ook de beroepsspeculatie met fonds ter markt was in verband met een mogelijke discontoverhooging van de Bank van Engeland, welke maatregel er toe zou kunnen bijdragen dat ook de Rijksbank tot een verhooging zou moeten overgaan. Te Londen bleef de discontoverhooging achterwege, wat eenig herstel ten gevolge had, doch te Berlijn werd jl. Vrijdag het tarief van 5 pCt. tot 6 pCt. verhoogd, een maatregel welke overigens reeds gedurende eenigen tijd werd tegemoet gezien, weshalve hij op de Deutsche markten dan ook niet van grooten invloed was. De stemming bleef zelfs vrij vast op de veronderstelling dat geld van de zijde van het buitenland er door zal worden aangetrokken en de a.s. medio-rescouter gemakkelijk zal verlopen. Toch bleven de zaken tot een minimum beperkt. Wel waren er ook heden verschillen-de kooporders aan de markt, doch door de restrictie-politiek toont de groote massa nog weinig ondernemingslust en is ook de beroepsspeculatie weinig geneigd tot het entameeren van nieuwe zaken.

Ook te Londen heeft de beurshandel sedert de vacantielagen geen grooten omvang meer aangenomen. Slechts in enkele industriële specialiteiten viel er af en toe nogal eenige bedrijvigheid waar te nemen. Gedurende de eerste dagen was de stemming daarbij uiterst lusteloos in verband ook met de nog voortdurende onzekerheid ten aanzien van de ontwikkeling der geldmarkt, doch later werd de tendens algemeen iets beter. Ook heden was de stemming algemeen aan den vasten kant en hadden vooral rubber-, petroleum- en mijnwaarden een beter aanzien.

Te Parijs is ook een gedrukte stemming overheerschend geweest gedurende bijna de geheele week. Eerst later kwam hierin eenige verbetering en heden brak zelfs een voor vele afdelingen vaste stemming door, waarbij vooral bankaandeelen aantrokken. Ook petroleum- en mijnwaarden ontmoetten meer kooplust, doch rubbers sloten lusteloos.

Te New York blijven de omzettingen nog steeds zeer ruim, doch de stemming heeft, vooral de laatste dagen, nogal te wenschen overgelaten. In het begin van de week werden verschillende spoorwegshares op fusiegeruchten weer sterk gezocht en liepen ook General Motors sterk omhoog, doch naderhand werd de tendens minder geanimeerd, een-deels door den minder gunstigen invloed van de vermindering in de omuitgevoerde orders der Steeltrust met ca. 400.000 ton, anderdeels door het tegenvallende resultaat van de geboden gelegenheid tot conversie van Liberty bonds in de nieuwe 3½ pCt. schatkistobligatiën, zoodat de termijn van aanmelding moest verlengd worden.

Ten onzent is het publiek nog groote terughoudendheid in acht blijven nemen en gevoelde ook de beroepsspeculatie blijkbaar weinig lust iets te ondernemen. Op de aandelenmarkt deed deze lusteloosheid nogal eens afbreuk aan de stemming, doch op de *beleggingsmarkt* bleef bij voortdurende een eer vaste tendens heerschen, dank zij ook de lichte verlagings die er in den prolongatie-koers viel op te merken. 6 pCt. Ned. Werk. Schuld 1922: 105¼, 105½, 105¾; 4½ pCt. Ned. Werk. Schuld 1917: 100¾, 100½, 100¼; 4½ pCt. Ned.-Indië 1926: 97¾, 97½, 97¼; 5 pCt. Mexico £100—1000 (afgest.): 10¾, 10½, 10¼; 5 pCt. Brazilië 1903 £100: 83¾, 84¾, 83¾; 8 pCt. Sao Paulo 1921: 106¼, 106½.

Suikeraandeelen hebben nog voortdurend onder den invloed gestaan van de zwakke suikermarkten te New York, wat zich evenwel meer uitte in geringen kooplust dan wel in aanbod. Na aanvankelijk iets te zijn teruggelopen is het slot heden weder vaster geweest en kwamen H.V.A.'s zelfs 10 pCt. boven het slot van de vorige week. Cultuur Mij. der Vorstenlanden: 180, 178¼, 176, 177½; Handelsverg. Amsterdam: 768, 777½, 772½, 776½; Javasche Cultuur Mij.: 382, 384, 386; Kali Bagor: 426, 424, 435; Krian: 219, 215, 210¼, 218¾; Maron: 268, 269, 267; Ned. Ind. Suiker Unie: 289, 292, 293½; Poerworedjo: 127¾, 124¼, 123, 126; Sindang Loeet: 450, 455, 445; Suiker Cult. Mij.: 304¾, 301, 298, 295¼; Tjepper 760, 765, 780, 783; Wa-toetoelis Poppoh: 846, 840, 839.

Tabaksaandeelen verliepen stil bij over 't algemeen onbeteekenende fluctuaties. Alleen in certificaten Oostkust viel eenig aanbod te absorbeeren, waardoor de koers enkele punten terugliep. Heden hadden er weder taxaties plaats voor eene op 17 dezer te houden inschrijving doch tot ruime transacties gaven de taxatieprijzen geen aanleiding.

De nieuw aangeboden partijen blijken van middelmatige kwaliteit te zijn. Van de Java-soorten liepen Besoekis aanvankelijk ruim 10 pCt. terug, doch wisten zich later weer te herstellen. Arendsburg: 640, 639¼, 639; Besoeki Tabak: 525, 501 (ex div.); Deli Batavia: 494, 496½, 492½, 493; Deli Mij. 458, 462, 457½, 458¾; Ngoepit: 420, 413, 410½, 415; Oostkust: 249, 250½, 229¼ (ex div.), 227½; Senembah: 474½, 470, 467¼, 445 (ex div.).

Rubberaandeelen hadden een flauwe markt. De lagere prijzen van het product, zoowel te New York als te Londen en die mogelijk in verband stonden met geruchten omtrent voornemens der Engelsche regeering tot opheffing der restrictie-bepalingen (welke geruchten in geen deele nog bevestigd zijn) leidden tot eenig grooter aanbod, dat slechts tot vrij scherp teruglopende koersen plaatsing kon vinden. Evenwel was heden de stemming weer beter onder den invloed van Londen en kon een gedeelte van het aanvankelijk geleden verlies herwonnen worden. Amsterd. Rubber: 315¾, 308, 305¾, 309¾. Deli Batavia Rubber: 270¼, 263, 244½ (ex div.); Hessa Rubber: 457, 450, 438½, 443; Indische Rubber Cie.: 363, 359, 364; Java Caoutchouc: 212½, 206, 209; Kali Telepak: 331, 333½, 323, 325; Kending Lemboc: 437, 428, 422, 427½; Ned.-Ind. Rubber en Koffie: 354, 351, 350; Majang Landen: 367, 361, 356, 360; Oost-Java Rubber: 358½, 360, 340, 347; Rotterd. Tapanoeli: 149½, 150; Serbadjadi: 315, 305½, 308, 305¼; Sumatra Caoutchouc: 291, 285¼, 285½; Sumatra Rubber: 360, 357, 352; Ver. Ind. Cultuur Ond.: 190½, 187, 186¾, 190¾; Intercontinental Rubber: 13, 13½, 13¾, 13½.

Op de *Petroleumafdeling* hebben aandeelen Koninklijke tijdelijk den gunstigen invloed ondervonden dien het jaarverlag algemeen teveebracht, doch spoedig was het enthousiasme weer verdwenen en keerde de oude lusteloosheid weer terug, die den koers weer eenigszins deed afbrokkelen. Peudawa's waren flauw. Dordtsche Petr. Ind. Mij.: 353, 359, 357; Gecons. Holl. Petr. Cie.: 220; Kon. Petr. Mij. 372½, 377¼, 376; Perlak Petroleum: 65, 65½, 68; Peudawa: 19¾, 18¾, 14, 14¾; Marland Oil: 37¼, 37¾, 36¼.

Scheepvaart-aandeelen vermochten ook deze week geen belangstelling te trekken en veranderden nagenoeg niet in prijs. Holl.-Amerika Lijn: 79¼, 77, 79, 78. Java-China-Japan Lijn: 132½, 130¼, 131¾, 132¼; Kon. Ned. Stoom. Mij.: 93, 94, 93¾; Ned. Scheepv. Unie: 198¼, 199¾, 198½; Nievelt Goudriaan: 124¼, 125¼, 126¼, 124¾; Stoomv. Mij. Nederland: 185, 180, 184¼.

Ook *binnenlandsche industriefondsen* blijven verouachtzaam. Zelfs in aandeelen van kunstzijdefabrieken blijven de transacties tot een minimum beperkt, wat doet zien dat ook hier de Deutsche speculatiegeest sterk is afgenomen. Inmiddels kwam er in de koersen weinig verandering. Philips-aandeelen waren zwakker. Centrale Suiker Mij.: 119¾, 119¼, 119¼; Gekroonde Valk: 171¾, 169¾, 168¾; Hollandia Melkprod.: 113¾, 114¼, 113; Holl. Kunstzijde Ind.: 114¾, 115, 115½; Holl. Mij. t/h. Maken v. Werken in Gew. Bet.: 159¼, 155, 156; Jurgens: 173¼, 172; Leerdam: 62¼, 60, 55, 57; Maekubee: 115¼, 111, 109¼, 110; Mijnbouw. Werken: 108¼, 107¾, 107¾; Ned. Gist- en Spiritus: 382, 383½, 384¼; Ned. Kabelfabriek: 343, 338; Ned. Kunstzijdefabr.: 313, 309¼, 312½; Ned. Scheepshouw Mij.: 94¼, 93¾, 92¼; Philips Gloeilampenfabr.: 432, 428½, 420¼, 424.

Op de *Mijnenmarkt* blijft er voor Boetous nog eenige belangstelling ontstaan, doch de stemming was over 't algemeen iets zwakker. Ook Billitons en Redjangs eenigszins in reactie. Alleen aandeelen Singkep Tin sloten vaster. Alg. Exploratie Mij.: 71, 72; Billiton te Rubriek: 918, 924, 910, 905; Boeton Mijnb. Mij. 178, 183¼, 176¼; Müller & Co.'s Mijnb. Mij.: 84, 76½, 78; Redjang Lebong: 172, 167½, 163¼; Singkep Tin Mij.: 492½, 488, 490, 496.

Bankaandeelen stil en onveranderd; alleen die der Koloniale Credietinstellingen gaven lichte fluctuaties te zien in overeenstemming met de suikermarkt. Amsterdamsche Bank: 171¼, 171½, 170¼; Holl. Bank v. Z.-Amerika: 74¼, 74¾, 73¼; Incasso Bank: 122; Koloniale Bank: 251, 253, 249¾; Ned.-Ind. Handelsbank: 174, 176¼, 176¾; Ned. Handel Mij. C. v. A.: 165½, 166½, 158½ (ex div.); Rotterd. Bankverg.: 87, 86¾, 87¼; Twentsche Bank: 139, 140, 138.

In *Amerikaansche shares* was de handel van weinig of geen betekenis. Americ. Smelting & Refining Co.: 162¼, 160¼, 163, 161½; Am. Water Works: 490, 470; Anaconda Copper: 92¾, 92, 91½; Studebaker: 50¾ (ex div.), 51½, 50¾; United States Steel: 124¼, 124¼ (ex claim), 123¾; Atchison Topeca: 185¾, 180¾ (ex div.), 179¾; Baltimore & Ohio: 124¾ (ex div.), 124, 121¾; Erie: 55¼, 54¼, 54¾; New York Ontario & Western Rv. Co.: 32¼, 34¾, 35½, 32¾; Wabash Rv.: 77½, 76½, 78½, 77½.

GOEDERENHANDEL.

GRANEN.

14 Juni 1927.

Tarwe. Ten onrechte meenden wij verleden week, dat het Regeeringsrapport betreffende den oogst van winter-tarwe in de Vereenigde Staten weinig verschil van de reeds te voren gepubliceerde rapporten der oogstexperts, welke laatsten onderling een groote overeenstemming vertoonden. Tegen schattingen van 568.000.000 bushels en 563.000.000 bushels komt Washington evenwel met slechts 537.000.000 bushels, een feit, dat een sterk stimulerend invloed op den kooplust had. Den volgenden dag opende de markt te Chicago veel hooger, maar al spoedig werd de stemming kalmer en over het algemeen toonden de Noord-Amerikaansche markten een zekere vermoedheid. De verschillen bij een week geleden zijn dan ook niet bijzonder groot (Chicago Juli 142½—145½, September 140¾—144, Winnipeg Juli 155¼—158¾, October 142½—146). Het weer is in den laatsten tijd gunstiger geweest, zoodat men gelooft, dat de stand verbeterd is. Ook in Canada is het weer verbeterd, de uitzaai is nu wel voltooid, trouwens het zou nu toch te laat zijn nog verder uit te zaaien, daar het dan vrij zeker wordt, dat de vorst invalt voor het graan geoogst kan worden. Het oogstrapport van Ottawa betreffende den stamlandstreek het einde van Mei, is niet bepaald ongunstig. Met gunstig warm weer is het nog zeer goed mogelijk een gemiddelden of zelfs meer dan een gemiddelden oogst te krijgen. In vergelijking met het gemiddelde van de laatste tien jaar, wordt de opbrengst per acre geschat in Manitoba op 86 pCt., in Saskatchewan op 94 pCt. en in Alberta op 100 pCt. Terwijl de Europeesche markten de neiging om terug te loopen der Amerikaansche markten volgden, was er toch een betrekkelijk vaste ondergrond. De verschepingen zijn iets afgenomen en dientengevolge ook de zeilende voorraad. De behoeften van Europa blijven groot, daar de eigen oogsten in verschillende landen bijna uitgeput zijn. Dientengevolge is er telkens wederom kooplust, zoowel in Engeland als op het Continent. In Zuid-Italië begint men nu spoedig te oogsten, doch de oogst is in sommige streken niet groot, door gebrek aan regen; waarschijnlijk zal de geheele oogst kleiner zijn dan verleden jaar. In de meer Noordelijke landen zijn de berichten over de oogsten verschillend, maar veelal wordt over te lage temperatuur geklaagd, alsook over schade door storm en hagel. In vergelijking met andere jaren, zijn de berichten niet bijzonder gunstig en dit heeft ontgezenzeggelijk zijn invloed op de markten reeds uitgeoefend.

Terwijl van Argentinië en Australië nog steeds belangrijke hoeveelheden verscheept worden, heeft nu toch zooveel tarwe die landen verlaten, dat de voorraden er beginnen te verminderen en daardoor ook de verschepingen geleidelijk zullen afvallen. De grootste hoeveelheden zullen dus nog van Noord-Amerika blijven komen en daarbij zal de nieuwe oogst van wintertarwe betrekkelijk spoedig een woordje mee gaan spreken.

Rogge: blijft vast gestemd, als was ook de omzet gering. Washington geeft een beteren stand en een grootere opbrengst voor den nieuwen oogst aan. Dit heeft niet veel invloed uitgeoefend, vooral omdat de zichtbare voorraad van rogge in de Staten op dit oogenblik klein is. Het aanbod is daardoor zeer gering, hetgeen vooral van beteekenis is, omdat de andere landen bijna geen rogge voor export over hebben. De berichten over de groeiende oogsten in Duitschland en over het algemeen in Noord-Europa zijn lang niet onverdeeld gunstig, zoodat het er wel naar uitziet, of men ook in het volgend jaar weer vrij veel rogge zal moeten importeerden.

Maïs: Behalve groote fluctuaties in Chicago, die al heel weinig invloed hadden op het verloop der prijzen in Argentinië en in Europa, is er weinig nieuws te vermelden. Wel blijft de consumptie zeer groot, zoodat telkens weer vraag voor spoedig leverbare maïs ontstaat, maar aan den anderen kant wordt er telkens zooveel verscheept, dat deze vraag nu en dan vervuld raakt. Onze Hollandsche markt was al bijzonder actief door opname van een drietal ladingen, maar daardoor raakte die markt blijkbaar wat oververzadigd en trad eenige reactie in. Ook de Hamburgsche markt is overvoerd, maar afschoon er weinig vraag is, worden de prijzen toch goed gehandhaafd. De afladers van Argentinië blijven op ruime schaal aanbieden en afschoon er wel regelmatig zaken tot stand komen, zijn die blijkbaar nauwelijks voldoende en dientengevolge was er in de prijzen voor maïs op afkleding een neiging tot dalen.

Ook maïs uit de Donaulanden was wat lager te koop, aangezien Scandinavië en Noord-Duitschland met deze soort wat overvoerd werden en dus op het oogenblik weinig opnemen.

Merkwaardig is het cijfer van Duitschland's import over de eerste 4 maanden van het jaar, nl. 662.801 tons tegen 144.475 tons verleden jaar.

Wij vinden bijna even merkwaardige importcijfers voor gerst, nl. 732.289 tons tegen 400.123 tons verleden jaar. Dit meedere, dat Duitschland heeft noodig gehad, is de oorzaak van de voortdurend vaste markten voor dit artikel. Wel wordt er voortdurend gerst aangeboden van verschillende landen, nl. van Canada, de Vereenigde Staten, Argentinië, Britsch-Indië, Perzië enz., maar alles in beperkte hoeveelheden. Daarentegen is het aanbod van de landen die gewoonlijk veel gerst leveren, nl. de Donau en Rusland, al heel gering, met uitzondering voor wat betreft Roemenië verscheping van den nieuwen oogst. Ook Noord-Amerika biedt meer aan voor verscheping gedurende September en October en het spreekt vanzelf, dat die positie tot zeer veel lagere prijzen gehandeld wordt. Voor de zeer hooge prijzen voor spoedige verscheping, is de handel moeilijk, maar ten slotte worden toch vrij regelmatig zaken gedaan. De verschepingen voor gerst waren in de afgelopen week tamelijk gering, doch dit moet waarschijnlijk aan toevallige omstandigheden worden toegeschreven.

Over het algemeen blijven de h a v e r-markten vast ge-

Noteringen.

Data	Chicago			Buenos Aires		
	Tarwe Juli	Maïs Juli	Haver Juli	Tarwe Juli	Maïs Juli	Lijnzaad Juli
11 Juni '27	144¾	93¾	47½	12,50	6,45	16,20
4 „ '27	142½	101	49¾	12,45	6,45	16,20
11 Juni '26	140¾	74¾	43	13,55	6,75	16,50
11 Juni '25	162¼	116½	53¾	14,55	9,05	21,40
11 Juni '24	110¾	80	47¾	11,65	7,65	20,—
20 Juli '14	82	56¾	36¾	9,40	5,38	13,70

Locoprijzen te Rotterdam/Amsterdam.

Soorten	13 Juni 1927	7 Juni 1927	14 Juni 1926
Tarwe (Hardwinter II) .. 1	15,70	15,50	16,25
Rogge (No. 2 Western) .. 1	13,60	13,20	11,10
Maïs (La Plata) .. 2	175,—	177,—	168,—
Gerst (48 lbs. malting) .. 2	253,—	250,—	200,—
Haver (Canada 3) .. 1	13,25	13,25	10,90
Lijnkoeken (Noord-Amerika van La Plata-zaad) .. 1	12,10	12,15	12,15
Lijnzaad (La Plata) .. 3	372,—	376,—	363,—

1) per 100 KG. 2) per 2000 KG. 3) per 1960 KG.

AANVOEREN in tons van 1000 KG.

Artikelen	Rotterdam			Amsterdam			Totaal	
	5/11 Juni 1927	Sedert 1 Jan. 1927	Overeenk. tijdvak 1926	5/11 Juni 1927	Sedert 1 Jan. 1927	Overeenk. tijdvak 1926	1927	1926
Tarwe	43.855	997.883	572.842	2.500	33.065	7.568	1.030.948	580.410
Rogge	25.148	168.917	92.979	—	100	596	169.017	93.575
Boekweit	180	10.094	11.298	—	67	585	10.161	11.883
Maïs	25.675	587.963	370.928	2.879	97.502	33.351	685.465	404.279
Gerst	9.548	200.703	147.094	—	6.529	5.303	207.232	152.397
Haver	2.111	81.865	83.509	—	2.728	2.095	84.593	85.604
Lijnzaad	9.676	117.883	108.267	14.825	121.888	105.099	239.771	213.366
Lijnkoek	2.158	83.439	111.495	—	—	—	83.439	111.495
Tarwemeel	1.573	52.731	29.765	380	17.637	5.701	70.368	35.466
Andere meelsoorten	—	7.486	6.711	—	—	—	7.486	6.711

stand, aangezien in Europa de voorraden van den ouden oogst bijna geheel ontbreken. In de Engelsche markt was de vraag voor buitenlandsche haver evenwel gering en ook op het Continent was de handel niet levendig. De oogstberichten uit Europa blijven niet al te gunstig, doch uit Noord-Amerika zijn zij wel wat verbeterd.

SUIKER.

Ook de afgelopen week toonden de verschillende suikermarkten zich nog zeer gevoelig en gedeprimeerd en ondergingen prijzen eene verdere daling.

In Amerika hadden de noteringen voor Sp. C. en op de termijnmarkt het volgend verloop:

	Sp. C.	Juli	Spt.	Dec.	Jan.	Mrt.
Slot voorafg. week	4.77	2.92	3.03	3.09	2.97	2.77
Opening verslagweek....	4.77	2.81	2.90	2.97	2.86	2.68
Slot verslagweek.....	4.52	2.70	2.81	2.89	2.80	2.66

De ontvangsten in de Atlantische havens der V. S. bedroegen deze week 62.000 tons, de versmeltingen 72.000 tons tegen 64.000 tons in 1926 en de voorraden 270.000 tons tegen 368.000 tons.

Voor prompte koloniale suikers werden prijzen betaald, dalende tot 2,84 d.c. basis Cuba c. & fr. New York. Cuba-suiker zelf houdt zich vrij goed; houders hebben zich vrijwel van de markt teruggetrokken.

De laatste Cuba-statistiek is als volgt:

	1927	1926	1925
	Tons	Tons	Tons
Weekontvangsten tot 4 Juni..	34.429	75.631	78.422
Totaal sedert 1 Jan.—4 Juni..	3.217.165	3.597.243	3.971.162
Werkende fabrieken	5	11	31
Weekexport 4 Juni	84.649	111.811	114.191
Totale export sedert 1 J.—4 J.	1.910.340	2.191.193	2.716.268
Totale voorraad 4 Juni	1.306.825	1.409.101	1.254.894

In Engeland had eveneens eene verdere scherpe daling plaats en boekten de noteringen op de termijnmarkt deze week eenen val van ongeveer sh. 1/-; de slotnoteringen waren als volgt:

Juni 1927 ..	Sh. 15/-	Oct. 1927	Sh. 14/6
Aug. " ..	" 15/1½	Dec. "	" 14/5½
		Maart 1928	" 16/3

In ruwe suiker ging deze week bijna niets om.

Op Java bleef de markt voor tweedehandsch suiker de afgelopen week flauw gestemd en ondergingen de noteringen eene verdere daling van $f \frac{1}{4}$ tot $f \frac{1}{2}$.

Hier te lande hadden de noteringen op de termijnmarkt ongeveer hetzelfde verloop als te New York en verkreeg na eenige fluctuatie het aanbod de overhand. De markt sloot kalm op de volgende afdoeningsprijzen: Aug. $f 17\frac{1}{2}$; Dec. $f 17\frac{1}{2}$; Mrt. $f 17\frac{1}{2}$.

De omzet bedroeg deze week ongeveer 4600 tons.

NOTEERINGEN.

Data	Amsterdam per Augustus	Londen			New York 96° Centrifugals
		Tates Cubes No. 1	White Java's f.o.b. per Mei/Juni	Cuba's 96° c.i.f. Juni/Juli	
	kristalsuiker basis 99°	Sh.	Sh.	Sh.	\$ cts.
13 Juni '27	$f 17\frac{1}{8}$	34/-	13.6	13/3	—
30 Mei '27	" 19 ¹⁰ / ₁₆	35/-	15/-	14/9	—
13 Juni '26	" 16 ¹⁰ / ₁₆	33/3	15/3	11/4½	4.13
13 Juni '25	" 19 ¹⁰ / ₁₆	35/3	15/1½	12/9	4.40
	ruwsuiker basis 88°				
4 Juli '14	$f 11\frac{13}{32}$	18/-	—	—	3.26
	basis 99°				
	$f 14\frac{13}{32}$	1) Het verschil tusschen ruwsuiker 88° en krist.suik. 99° is aan te nemen op $f 3$ p. 100 KG.			

KATOEN.

Noteering voor Loco-Katoen.

(Middling Uplands.)

	10 Juni 1927	3 Juni 1927	27 Mei 1927	10 Juni 1926	10 Juni 1925
New York voor Middling ...	17,05 c	16,85 c	16,75 c	18,50 c	23,55 c
New Orleans voor Middling	16,67 c	1) c	16,22 c	17,50 c	23,90 c
Liverpool voor Middling ...	*** d	9,23 d	8,94 d	10,14 d	13,35 d

1) Gesloten.

Ontvangsten in- en uitvoeren van Amerikaanse havens.
(In duizendtallen balen).

	1 Aug. '26 tot 3 Juni '27	Overeenkomstige periode	
		1925/26	1924/25
Ontvangsten Gulf-Havens.	12729	9431	9282
" Atlant.Havens			
Uitvoernaar Gr. Britannië	2478	2160	2492
" " 't Vasteland etc.	6291	4257	4494
" " Japan.....	1705	1139	879

Voorraden.

(In duizendtallen balen).

	3 Juni '27	Overeenkomstig tijdstip	
		1926	1925
Amerik. havens.....	1569	810	445
Binnenland	614	1302	308
New York	225	44	143
New Orleans	405	233	98
Liverpool	1015	534	569

KOFFIE.

Ook in de afgelopen week was de markt meerendeels ouder den invloed van de lager afkomende aanbiedingen van Brazilië en van Java en diensgevolge kalm gestemd. De vraagprijzen van Brazilië voor Santos op prompte verscheping liepen wederom 1/- à 2/- terug; die voor Rio daalden zelfs dooreen ongeveer 2/6. Van Java waren de aanbiedingen van Palembang Robusta op prompte aflading ten slotte ongeveer 2 à 2½ ct. lager dan een week geleden, terwijl de betere gewassen Sumatra Robusta-soorten in doorsnede ongeveer 1 ct. afzakten.

Op de termijnmarkt zakte naar aanleiding van een en ander de notering van de September-maand van het Gemengd contract 1¼ ct. in, waartegenover die van de verder verwijderde maanden slechts ongeveer ¼ ct. lager kwam. Van het Santos-contract bleven de noteringen onveranderd, doch in den laatste tijd gaat op dit contract slechts zeer weinig om en daarom geven de officieele noteringen er van de juiste waarde van het oogenblik meestal — ook ditmaal — niet aan.

Aan de loco-markt was de afzet nog steeds onbevredigend.

Het in het overzicht van 31 Mei l.l. opgenomen bericht, dat op een te Sao Paulo gehouden bijeenkomst van het Instituut tot Permanente Verdediging van de Koffie van Sao Paulo met afgevaardigden van de Staten Rio, Espirito Santo en Minas Geraes, definitief besloten was tot algemeene aanneming voor den volgenden oogst van het door Sao Paulo reeds genomen tijd gevolgde systeem tot beperking van de aanvoeren uit het binnenland, in overeenstemming met de uitvoeren van de voorafgaande maanden, werd reeds deze week grootendeels bevestigd door telegrammen uit Brazilië, waarbij werd medegedeeld, dat voor de periode van 7 Juni tot 6 Juli de aanvoer in de haven van Rio gelimiteerd is op 360.000 balen en dat deze hoeveelheid waarschijnlijk bestaan zal uit 205.000 balen van Minas Geraes, 90.000 balen van Rio, 47.000 balen van Espirito Santo en 18.000 balen van Sao Paulo. Verder werd bericht ontvangen, dat voor Victoria de aanvoeren gelimiteerd zouden worden op 100.000 balen maandelijks.

Ten slotte vermeldde een dezer dagen ontvangen telegram uit Brazilië, dat de voorraad, door het Instituut tot Permanente Verdediging van de Koffie in de pakhuizen en de spoorwegstations in het binnenland van Sao Paulo en Minas Geraes teruggehouden, op 31 Mei bedroeg 2.810.000 balen, hetgeen tegen 14 Mei eene vermindering beteekent van 181.000 balen. Aangezien de vermindering van dezen voorraad in de eerste helft van Mei 142.000 balen heeft bedragen, komt de afnemende gedurende de geheele maand Mei te staan op 323.000 balen tegen 755.000 balen in April en 736.000 balen in Maart. Waar de aanvoeren uit het binnenland in de haven van Santos gedurende de maand Mei bedragen hebben 741.000 balen, moet bij een afnemende van den binnenlandschen voorraad van slechts 323.000 balen aangenomen worden, dat het verschil, zijnde 418.000 balen, vanuit de plantages in den loop van die maand in de binnenlandsche pakhuizen is afgeleverd, en waar het buitengewoon kleine verschil tusschen de vermindering van den binnenlandschen voorraad en het totaal der aanvoeren in Santos in de maanden Maart en April een bewijs was, dat de loopende oogst als afgelopen kon worden beschouwd, kan het niet anders of de in Mei in het binnenland aangevoerde 418.000 balen moeten voor het grootste deel uit vroege aanvoeren van den nieuwen oogst hebben bestaan.

De prijzen van gewoon goed beschreven Superior Santos op prompte verschepping zijn thans ongeveer 71/- à 73/- per owt. en van dito Prime ongeveer 74/- à 76/-, terwijl zij van Rio type New-York 7 met beschrijving, prompte verschepping, bedragen 60/- à 60/6.

Van Robusta op afloading van Nederlandsch-Indië zijn de prijzen in de eerste hand op het oogenblik:

Palembang Robusta, Juni/Juli verschepping, 30½ ct.; Mandheling Robusta, Juni/Juli verschepping, 34½ ct., alles per ½ KG., cif., uitgeleverd gewicht, netto contant.

De officieele loco-noteringen bleven onveranderd 52 ct. per ½ KG. voor Superior Santos en 47 ct. voor Robusta.

De noteringen aan de Rotterdamse termijnmarkt waren aan de ochtend-call als volgt:

	Santos-contract basis Good				Gemengd Contract basis Santos Good			
	Sept.	Dec.	Mrt.	Mei	Sept.	Dec.	Mrt.	Mei
14 Juni	39¼	37½	36½	35½	37	35½	34	33¼
7 "	39¼	37½	36½	35½	38½	35½	34½	33½
31 Mei	39¼	37½	36½	35½	38½	35½	34½	33½
24 "	39¼	37½	36½	35½	37½	35½	34½	33¼

De slot-noteringen te New-York van het aldaar geldende gemengd contract (basis Rio No. 7) waren:

	Sept.	Dec.	Maart	Mei
10 Juni	\$ 11,60	\$ 11,30	\$ 11,18	\$ 11,05
6 "	" 11,78	" 11,47	" 11,32	" 11,17
27 Mei	" 12,07	" 11,75	" 11,60	" 11,45
23 "	" 11,78	" 11,42	" 11,25	" —

Rotterdam, 14 Juni 1927.

(Mededeeling van de Vereniging voor den Goederenhandel te Rotterdam.)

Noteringen en voorraden in Brazilië.

Data	te Rio		te Santos		Wisselkoers te Rio op Londen
	Voorraad (In Balen)	Prijs No. 7 ¹⁾	Voorraad (In Balen)	Prijs No. 4 ¹⁾	
13 Juni 1927	259.000	21.450	920.000	nomin.	559/64
6 " 1927	202.000	22.200	957.000	24.000	518/16
30 Mei 1927	176.000	23.625	948.000	24.100	561/64
14 Juni 1926	191.000	25.325	1.286.000	25.500	711/16

Ontvangsten uit het binnenland van Brazilië in Balen.

Data	te Rio		te Santos	
	Afgelopen week	Sedert 1 Juli	Afgelopen week	Sedert 1 Juli
11 Juni 1927....	111.000	3.385.000	174.000	9.036.000
12 Juni 1926....	48.000	3.791.000	155.000	8.705.000

¹⁾ In Reis.

THEE.

In de afgelopen week vond op 9 dezer een Amsterdamse theeveiling plaats die een aanbod te zien gaf van bijna 20.000 kisten Ned. Indische thee directe aanvoer.

Het verloop van deze veiling was onregelmatig met prijzen die in den regel van 1 tot 6 cts. lager waren dan die in de vorige veiling. Slechts enkele partijen konden de pariteit der vorige halen of stelden zich enkele centen daarboven.

De stemming was onzeker door de omstandigheid dat de Londense markt nog gesloten was wegens Pinkstervacantie. De grootst aanwezige verschillen gaven de kleine gruisen en de stoftheeën te zien, terwijl ook de Oranje Pecco's 4 à 5 cts. lager waren genoteerd. Wel werden er aanvankelijk nogal enkele partijen opgehouden, maar toch was het saldo overkocht uit deze veiling ten slotte slechts klein.

Het haarde eenige verwondering om te vernemen dat de volgende veiling, die vastgesteld is op den 30en dezer, een grootter aanbod en wel van 23.000 kisten te zien zou geven.

Amsterdam, 13 Juni.

COPRA.

Gedurende de afgelopen week was de markt zeer goed prijshoudend gestemd. Het aanbod uit het Oosten bleef bij voortduur gering, daarentegen was de vraag naar Cocosolie in den laatsten tijd zoo beperkt, dat vraag en aanbod van Copra elkaar vrijwel in evenwicht houden.

De slotnoteringen zijn:

Nederl.-Indische f.m.s., stoomend,	} verkoopers
" " " Mei/Juni. af	
" " " Juni/Juli. "	
" " " Juli/Aug. "	

fl. 32½
koopers
fl. 32⅞

VERKEERSWEZEN.

VRACHTENMARKT.

De vraag op de Noord-Amerikaanse graanvrachtenmarkt was de afgelopen week gering. Van Montreal werd een spotprompte boot bevracht naar Antwerpen/Rotterdam tegen 12 cents per 100 lbs. zwaar graan, optie Hamburg/Bremen tegen 13 cents. Tegen het einde der week was de markt echter nog flauwer en er zijn geen orders meer voor Juni belading. Van de Golf van Mexico hebben bevrachters geweigerd 17½ cents te betalen naar Antwerpen/Rotterdam. Hun idee is 16 cents, doch er is kans, dat zij tot 16½—17 cents zullen opkomen.

De West-Indische suikermarkt was flauw en de eenige mogelijkheid om te bevrachten is een 3000 tonner per Juni tegen 21/- tot 21/6 naar U.K./Continent.

Van de North Pacific ging niets om.

De zwakke tendens van de La Plata duurde voort en de afgelopen week was wel de kalmste, die in vele maanden is geweest. Aan deze zijde werd weinig gekocht. Het water in de Parana is zeer laag en vele booten, zelfs met een diepgang van slechts 21 voet, zijn aan den grond geraakt. De vrachten zijn aanzienlijk teruggelopen; per Juni werd voor handige booten 27/- gedaan en 26/- per Juli van boven La Plata havens naar U.K./Continent.

De chilisalpeter vrachtenmarkt is beter geworden en er werd een aantal bevrachtingen gedaan. Een 6800 tonner werd bevracht naar Bilbao direct tegen 31/-, Juli belading, en een 7000/7400 tonner naar Bordeaux/Hamburg range op basis van 30/- met opties, Juli/Augustus. De levendigheid ontbreekt echter ook op deze markt. Naar ruimte per lijnbooten is slechts weinig vraag. De boekingen van deze week zijn: 2000 tons per October naar Duinkerken/Hamburg range tegen 30/- en 2000 tons gedurende ieder van de maanden November/Maart tegen 31/6.

De meeste Oostelijke afdelingen waren kalm, doch vast. Tonnage is over het algemeen slechts in geringe mate beschikbaar, zoodat de vrachten gehandhaafd bleven. Van Wladivostok vonden geen bevrachtingen van Soya boonen plaats. Van Saigon werd een groote gedeelte-lading gedaan van 7000 tons rijstmeel naar Liverpool, Londen, Hull, Havre, Antwerpen, Rotterdam, Bremerhaven, Norderdam of Hamburg tegen 30/- basis 1 loshaven. Van Australië waren een aantal orders aan de markt en de schaaerschte aan vroege booten had ten gevolge, dat 43/9 werd betaald van Zuid-Australië naar de Middellandsche Zee/U.K./Continent voor een Juni/Juli boot van 5800 tons, welk cijfer kan worden herhaald. Suikerbevrachters zijn aan de markt per Juli, Augustus, September naar U.K./Continent tegen 40/- van Queensland. Britsch-Indië verschaftte wederom een flinke vraag naar tonnage en van Bombay/Karachi kan Juni tonnage geplaatst worden tegen 25/6 naar de Middellandsche Zee/U.K./Continent, terwijl voor Juli 24/- en Juli/Augustus 23/- tot 23/6 kan worden bedongen.

Van den Donau wordt nog steeds bevracht, echter tegen lagere cijfers. Voor Scandinavië werd 20/3 betaald basis 3 havens en naar Antwerpen/Rotterdam 16/-. Van de Zwarte Zee zijn geen bevrachtingen te vermelden.

Van de Middellandsche Zee ging slechts weinig om en de vrachten staan op een laag peil. Voor erts werd o.m. betaald: Melilla/Rotterdam 5/-, Bona/Rotterdam 4/7½, fosfaat betaalde Sfax/Ghent 5/6. De Golf van Biscaye is vast met een flinke vrang naar continentale bestemmingen. Bilbao/Rotterdam stelt 6/- in uitzicht. Er werd o.m. betaald: Bilbao/Newport Rover 7/-, Salta Caballo/Rouaan 6/6, Onton/Rotterdam 6/9.

De uitgaande Engelsche kolenvrachten waren over het algemeen iets zwakker. Van Zuid-Wales werd o.m. betaald: Aarhus 6/-, Lissabon 8/6, Alexandrië 12/3, Port-Said 11/6, Buenos Aires 13/- en van de Oostkust: Kotka 5/-, Kopenhagen 5/-, Rotterdam 3/6, Genua 9/- en Buenos Aires 12/9.

RIJNVAART.

Week van 6 t/m. 11 Juni 1927.

De aanvoeren van zeezijde waren levendiger dan de voorafgegane week. De vraag naar leege ruimte, die in het begin der week voldoende aanwezig was, doch successievelijk schaarscher werd, nam toe. De ertsvrachten, welke in het begin der week f 0,40/0,50, met resp. ¼ en ½ lostijd, bedroegen, liepen op tot f 0,50/0,60 per last.

Naar den Bovenrijn betaalde men in doorsnee voor ruwe producten ca. f 1.— per last. Het sleeploon variërende tusschen het 35 en 40 cts. tarief. De waterstand bleef gunstig. In de Rijnhavens bleef de algemeene toestand ongewijzigd.